ISSN 0546—1960
ІНДЭКС 36671

Ніва

БЕЛАРУСКІ ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНЫ ТЫДНЁВІК

№ 52 (1806) ГОД XXXV БЕЛАСТОК 30 СНЕЖНЯ 1990 г. ЦАНА 600 зл.

Кленіцкая Узнясенская царква. Здымак зроблены 29 лістапада 1937 года.

ЦАРКВА ў КЛЕНІКАХ

Узвядзенне першай царквы патанае найчасцей у змроках гісторыі, так што немагчыма назваць хаця б прыблізную дату яе ўзнікнення.

Усходнеславянскае асадніцтва над Нарвай датуецца палавінай VI стагоддзя нашай эры і значнай актывізацыяй у X стагоддзі, калі пазнейшае Падляшша ўваходзіла ў састаў Вялікага княства Літоўскага.

Хрысціянства было афіцыйна ўведзена ў Кіеўскай Русі ў 988 г., але на тэрыторыі над Нарвай, якую складалі вялікія лясныя комплексы і былі з цягам часу асвоены чалавекам, хрысціянская вера дайшла ў XIII стагоддзі. Легенда гаворыць, што тадышнія манахі з Кіева-Пячэрскай лаўры, уцякаючы перад мангола-татарскім шэсцем, знайшлі ў наднарвянскіх лясах выгаднае месца для сваіх келляў. Некаторыя даследчыкі назву вёскі Кленікі выводзяць ад гэтага слова.

(Працяг на стар. 4)

Новазбудаваная царква ў Кленіках.

ДА РОДНЫХ

Браты і сёстры — беларусы!

Уваходзім у новы 1991 год. І няма што замоўчваць тое, што на яго парозе маем болей сумненняў, чым надзеяў. На працягу мінулага ўступаючага года рассыпаліся ў попел унутрыпольскія, і міжнародныя палітычныя і мілітарныя структуры. Тая частка свету, у якой жывем, выразна аднавілася. І ставім перад сабой пытанне: ці палепшала? Бываючы ў Савецкім Саюзе, які знаходзіцца на скраю гібелі, даводзілася чуць мне моцна разрозненыя, разбітыя і супрацьстаўныя думкі: адны цешацца з новых магчымасцей і свабоды. Заяўляюць яны: цяпер зможам многа, а, можа, і ўсё. А другія сцвярджаюць: канец з надзеямі на лепшае, якая ж гэта свабода, у якой не хапае хлеба, і ў якой забіваюць людзей... Як гэта не парадаксальна, але адны і другія маюць частковую рацыю. Калі хтосьці хоча мець поўную рацыю, не павінен далучацца да гэтых супрацьстаўных спосабаў мыслення, павінен шукаць праўды пасярэдзіне. Сённяшняя карціна беларускага матэрыяльнага жыцця плачэўная, з сімптомамі поўнай бесперспектыўнасці. Затое карціна беларускага духоўнага жыцця мае ў сабе элементы надзеі. На працягу пяцідзесяці гадоў Беларусь не была сонцам, якое мае сваё ўласнае святло і праменнасць. Была яна толькі месяцам, які адлюстроўвае чужое святло. Гаворачы дакладней, было гэта святло Расіі. Сёння ўзніклі варункі да таго, каб наш народ жыў самастойным жыццём і каб мы, беларусы з Польшчы ці іншых краін, паехаўшы ў Беларусь, знаходзілі там інспірацыю, узор і прыклад.

Калі паляк з Беларусі прыязджае ў Варшаву ці Кракаў, дык можам яго назваць падарожным, які ў час спёкі ці смагі дапаў да халоднай ажыўляючай крыніцы. Мы, беларусы з шырокага свету, трапіўшы ў БССР, можам атоесаміць сябе з падарожнымі, якія ў час смагі і спёкі дайшлі да сухога рэчышча крыніцы. Бо што ж гэта за радасць аб'ехаць усе беларускія гарады і не пачуць беларускага слова?! Веру, што ў выніку нацыянальнага адраджэння беларускія гарады і вёскі ўквецяць родная беларуская, дарагая на-

(Працяг на стар. 3)

НА мяжы

— 19 —

АД ПАЧУЦЦЯ СОРАМУ ДА ПАЧУЦЦЯ ГОНАРУ

Хачу сказаць некалькі горкіх слоў аб агентаманіі. Памятаю добра старыя сталінскія гады. Божа мой, колькі было праяваў так званай палітычнай чуйнасці. З вершаў і апавяданняў, з публіцыстыкі, з плакатаў і фільмаў накідваліся на нас імперыялістычныя шпіёны. Пагражалі нашым гарадам, сёлам, фабрыкам, сем'ям і кожнаму з нас асабіста. Зрэшты, і пасля смерці айца народаў створаны ім міф жыў і квітнеў.

Не забуду, як аднойчы, гадоў, мабыць, пятнаццаць таму назад, прыехаў у Польшчу беларус з Амерыкі Сяргей Карніловіч. Спаткаўся я з ім і, здаецца, мы адзін другому спадабаліся. Было лета і Беларускае таварыства арганізоўвала фэстыны. Вось Сяргей і паехаў на адзін з такіх фэстынаў на Беласточчыне. Ужо ў часе яго знаходжання на Беласточчыне заўважылі мы нешта няладнае. Выразна адчувалася, што нехта за Сяргеем сочыць. Усё канчаткова выяснілася, калі Сяргей адлятаў у Амерыку. У аэрапорце прадстаўнікі органаў пачалі „апрацоўваць“ яго вельмі грунтоўна. Распранулі, загадалі нават зняць шкарпэткі. Пераглядзелі ўсе паперкі і нататкі. У канцы выкруцілі з апарата плёнку і канфіскавалі яе. Мабыць, прыйшлі да вываду, што здымкі танцуючай „Лявоніхі“ і спяваючых вясковых калектываў гэта матэрыял, пры дапамозе якога амерыканскі імперыялізм узарве краіны народнай дэмакратыі. Мяне асабіста пасля гэтага візіта ніхто не кранаў. Аднак, праз нейкі час паклікала мяне да сябе старшыня Галоўнага праўлення БГКТ Лідзія Бялецкая. Вельмі шчыльна зачыніла дзверы і з таямнічай мінай заявіла, што хоча са мной пагаварыць. Калі хто памятае Лідзію Бялецкую, дык ведае, што яе гутарка складалася ў дзевяноста працэнтах з рускіх слоў і ў дзесяці з нібы-беларускіх. Размовы, зрэшты, не было, быў маналог. Вось яго прыблізны змест:

„Товарішч Баршчевскі, дашлі да нас слухі, што вы кантактіруетеся, ну, знаете, с этімі, ну з запада. Вы, канешне, знаете, што воны все звязаны, ну, самі знаете, з амерыканскім вывядом. Еслі бы того не было, так воны бы к нам увогуле не ехалі. Ну, самі знаете, як ім інтерэсно всё о нас знать. Воны хотелі б нас ізучіть, знаете, на память, каб, еслі будет война, не іті вслепую. Самі знаете, парадачны чалавек к нам не поедет, а едут те, што продалісь імперыялістам. І поэтому, знаете, нам надо быть бдітельнымі. Ну, самі знаете, вы былі троху неосторожны. Я вас толькі хочу, ну, знаете, учуліть, каб не ўлезті ў якую гразь. Воны выкарыстают, поедут, а нам трэба тут жіть з клеймом. Ну, самі знаете“.

Я сядзеў з невясёлымі думкамі, бо ведаў, што Бялецкая гаворыць не ад сябе, а з інспірацыі кагосьці іншага. У сувязі з тым, што яна нарэшце замоўкла, я сказаў, што тое, аб чым я гаварыў з Карніловічам, або тое, што ён у нас бачыў, у ніякім выпадку не можа быць патрэбным амерыканскай разведцы.

— А вот вы ашыбаетеся, — спыніла мяне Бялецкая. — Вы даже не представляете, какіе мелочі для іх тут могут быть важны, очень важны. І поэтому предупреждаю, будьте бдітельны“.

Прызнаюся, што выйшаў я ад старшыні Бялецкай моцна растрэсены нервова. Аднак, перадумаўшы ўсё, не спыніў кантактаў з Карніловічам. Пісаў яму лісты, прымаў яго яшчэ не раз у сябе. А ў гадах 1981 і 1987 ездзіў да яго. Вельмі высока цаню і цаню дружбу з гэтым добрым і разумным чалавекам.

Здавалася мне, што людзі ўрэшце паразумнелі і ніколі агентаманія болей не адж ыве. Аднак памыліўся. Аказваецца, што на гэты раз здурнелі не абаронцы сацыялізму, а яго ворагі. У апошнім часе ўсё болей прыязджае да нас людзей з Беларусі, людзей, звязаных з працэсамі беларускага адраджэння. Смяшыць мяне, калі яны, сеўшы за сталом у БГКТ, па суседстве там, дзе сядзела калісьці Лідзія Бялецкая, пачынаюць гаварыць аб агентах КГБ у „Радзіме“ і ў іншых урадавых арганізацыях. Стараюся спыніць іх жахлівыя інфармацыі. Тлумачу ім, што агентаў КГБ павінна быць найболей у арганізацыях не ўрадавых, а апазіцыйных. Апрача гэтага, выясняю, што агентаў Беларускае таварыства не баіцца. Не баіцца таму, што вядзе адкрытую дэмакратычную дзейнасць. Не мае ніякіх тайнаў і нават сапраўдным агентам замежных ці нашых разведак можа паказаць і расказаць усё, што робіцца ў БГКТ.

І таму заклікаю не баяцца агентаў. Жыць нармальным жыццём і не дазволіць, каб ізноў агарнула нас постсталінская атмасфера агентаманіі, мэтай якой было, ёсць і будзе застрашванне іншых і сябе. Не лезьма, сябры, дабравольна ў ярмо жаху, якое давядзе нас да духоўнага зняволення і паралічу!

Алесь Барскі

НАВУЧАННЕ БЕЛАРУСКАЙ МОВЫ Ў 1990/91 г.

(статыстычная даведка)

Паводле афіцыйнай статыстыкі, агульная колькасць вучняў, якія вывучаюць беларускую мову ў пачатковых і сярэдніх школах Беласточчыны, складае ў бягучым 1990/91 г. 3677 у параўнанні з 3928 у папярэднім школьным годзе.

Значную стабільнасць выказвае становішча ў ліцэях з беларускай мовай навучання. У 1990/91 г. колькасць іх навучэнцаў складае (у дужках даныя за папярэдні год) 644 (663), у тым ліку ў Бельскім ліцэі 369 (392) і ў Гайнаўскім — 275 (271).

Трывогу выклікае становішча ў пачатковых школах. У 1989/90 г. спынілася навучанне беларускай мовы ў пяці школах (Новая Воля, Шымкі, Ялоўка, Аўгустова і Чаромха-вёска), пасля чаго з пачаткам 1990/91 г. было адноўлена яе навучанне ў трох школах (Аўгустова, Чаромха-вёска і Паўлы). Такім чынам гэты прадмет сёння навучаецца ў 45 пачатковых школах і 3 філіяльных пунктах.

Агульная колькасць вучняў, якія вывучаюць беларускую мову ў пачатковых школах, складае ў 1990/91 г. 3033, што на 232 вучняў менш, чым у папярэднім годзе (3265). Становішча ў паасобных школах паказана ў табліцы, у якой у рубрыцы „А“ паказана абсалютная колькасць вучняў, якія вывучаюць беларускую мову, і ў рубрыцы „Б“ — іх удзел (у працэнтах) у агульнай колькасці вучняў данай школы без першага класа.

У абсалютных велічынях найбольш зменшылася колькасць навучэнцаў у Гайнаўскай школе № 2 (-78), у Нурцы (-29), Крыўцы (-20), Нарве (-18), Старым Ляўкове (-18), Чыжах (-17), Караўцы (-14) і Кляшчэлях (-14), а іх найбольшы рост — у Бельскай школе № 3 (+61) і ў Гайнаўскай № 3 (+16).

Значную цікавасць прадстаўляюць працэнтныя даныя (рубрыка „Б“), паколькі яны незалежныя ад дэмаграфічных хістанняў. У гэтых адносінах надалей выступалі разнастайныя тэндэнцыі, абумоўленыя дзеяннем прынцыпу добраахвотнасці навучання беларускай мовы. Найбольш пагоршыўся стан яе навучання ў Крыўцы (амаль напалову), Нурцы, Малешах, Дубяжыне, Старым Ляўкове, Клюковічах, Саках, Красным Сяле, Махнатым і ў Гайнаўскай школе № 2, а палепшыўся ў Залуках, Грабаўцы, Малінніках і Гайнаўскай школе № 3.

НАВУЧАННЕ БЕЛАРУСКАЙ МОВЫ Ў ПАЧАТКОВЫХ ШКОЛАХ

	1989/90		1990/91	
	А	Б	А	Б
Бельск № 3	804	99,9	865	100,0
Ласінка	55	100,0	63	100,0
Пашкоўшчына	52	100,0	50	100,0
Пасынкі	54	100,0	41	100,0
Стары Корнін	36	97,3	46	97,9
Клейнікі	120	98,4	111	97,4
Новы Корнін	39	95,1	36	97,3
Дубічы-Царкоўныя	100	96,1	96	96,0
Курашава	46	100,0	41	95,3
Маліннікі	80	87,9	84	93,3
Грабавец	38	82,6	39	90,7
Орля	212	89,1	204	89,9
Дубяжын	43	100,0	40	87,0
Махнатае	69	93,2	59	86,8
Ляшукі	40	85,1	33	84,6
Арэшкава	77	88,5	76	84,4
Чыжы	167	88.8	150	84,3
Семяноўка	63	79,7	54	81,8
Дубіны	124	84,3	125	81,2
Дашы	43	79,6	39	76,5
Новае Беразова	54	76,1	56	74,7
Палічная	40	70.2	38	70,4
Храбалы	79	67,5	77	65,8
Трасцянка	43	63,2	41	63,1
Сакі	52	69,3	39	60,9
Залукі	19	40,4	26	56,5
Нурэц	65	80,2	36	55,4
Крывец	45	100,0	25	53,2
Малешы	20	71,4	16	51,6
Рагачы	22	44,0	21	47,7
Краснае Сяло	31	50,0	25	41,7
Рыбалы	37	38,1	34	37,4
Старое Ляўкова	56	37,6	38	26,8
Гайнаўка № 3	27	14,5	43	22,5
Вараўка	58	22,9	44	17,0
Кляшчэлі	48	23.0	34	17,0
Клюковічы	17	25,6	8	15,7
Нарва	63	20,5	45	14,4
Зубры	7	16,7	5	11,9
Аўгустова	—	0,0	10	8,5
Мілейчыцы	8	3,2	10	4,2
Гайнаўка № 2	123	9,5	45	3,2
Чаромха-пасёлак	26	5,6	15	3,2
Гарадок	20	3,5	12	2,2
Гайнаўка № 1	31	2,8	20	1,8
ФІЛІЯЛЬНЫЯ ПУНКТЫ				
Тыневічы Вялікія	12	100,0	8	100,0
Чаромха-вёска	—	0,0	6	85,7
Паўлы	—	0,0	4	33,3
Разам	3265		3033	

Увага: папярэдняя статыстычная даведка — гл. „Ніва“, 25 XII 1988 г.

(тур)

Грыгарук не зразумеў

Міхась Грыгарук, друкуючы ў „Ніве“ ад 9 снежня свае выказванне „Новы палітрук“, паказаў гэтым самым, што не зразумеў ён маёй публікацыі „Nowe państwo: Białoruś“ у газеце „Życie Warszawy“ ад 5 лістапада. Я коратка перадаў у ёй толькі змест беларускага сімпозіума „Белавежа '90“, як і трэба ў сумленнай журналісцкай інфармацыі (не перайначваючы па-свойму таго, аб чым напраўду там дыскутавалі). Не маючы часу і ахвоты асвячаць Міхася Грыгарука ў гістарычнай праўдзе наконт Беларусі, даволі мне будзе звярнуць яго ўвагу на тое, што ён, аднак, не ў той бок тут выскаліўся.

Паўтараю: я аб'ектыўна паведаміў чытачоў пра тэматыку тых, нашумеўшых у палітычнай Польшчы, дэбатаў у Белавежы, а не пра свае думкі як Сакрата Яновіча, спадар Грыгарук. Так што плюйце не на мяне!

Сакрат Яновіч

P.S. Спачуваю рэдакцыі „Нівы“, якая, відаць, пачуваецца прымушанай змяшчаць на старонках часопіса так дрымуча цямнотныя глупствы.

С. Я.

Ад рэдакцыі: Дзякуем С. Я. за спачуванні, але яны тут лішнія, бо і прымусу ніякага не было. Мы друкуем розныя выказванні, лічачы, што за ўласныя глупствы кожны адказвае сам. Манаполіі на мудрасць у нас няма.

ДА РОДНЫХ

(Працяг са стар. 1)

шым сэрцам мова. Усё гэта, маем надзею, будзе там — на Беларусі. А што ў нас? Ці ж мы таксама не паддаліся асіміляцыйным працэсам? Ці мала сярод нас адшчапенцаў і рэнегатаў, якія ніяк не могуць зразумець, што лаяльнасць у адносінах да польскай дзяржавы не мусіць абазначаць здрады беларускай свядомасці і мовы?! Ці ж Польшча патрабуе беларусаў заілганых, крывадушлівых, здрадніцкіх, бястварых, ніякіх?! Будзем верыць, што тыя перамены, якія наступяць у нашай краіне, будуць спрыяць вырастанню людзей з адкрытымі сэрцамі і шчырымі душамі. З агідай гляджу, як некаторыя з нас забегалі, замітусіліся, пераскочылі з аднаго лагера ў другі, бо прыйшлі да вываду, што гэты другі будзе пераможны. І прайгралі. Паглядзім, куды пераскочаць заўтра. Гэта яны заўзята атакуюць БГКТ, бо лічаць на спажыву на пажарышчы нашай арганізацыі. Аднак будзем старацца не дапусціць да пажару.

Рыхтуемся да статутовых і праграмных змен у жыцці Беларускага таварыства. Намерваемся склікаць надзвычайны з'езд БГКТ, які павінен выразна акрэсліць пазапартыйны характар нашай арганізацыі. Не палітыка, а толькі культурна-нацыянальная дзейнасць павінна акрэсліць наша аблічча. Трэба шукаць нам супрацоўніцтва не з палітычнымі партыямі, а толькі з тымі ўсімі ўстановамі і арганізацыямі, якія дзейнічаюць у карысць беларускай духоўнасці. Бачу пільную патрэбу пагадненняў з Праваслаўнай царквой у Польшчы, з Беларускім літаратурным аб'яднаннем, з камітэтам пабудовы Беларускага музея, са структурамі, якія імкнуцца дзейнічаць у карысць беларускай асветы. Мусім шанаваць свае сувязі з беларускай эміграцыяй і з культуратворчымі арганізацыямі ў Беларусі і, зразумела, з усімі тымі польскімі ўстановамі, якія адносяцца да нас прыхільна.

Дарагія браты і сёстры, беларусы, нішто не станецца само сабой! У гісторыі чалавецтва як дрэннае, так і добрае, узнікла з чалавечай злой або добрай волі. Заклікаем вас да дзейнасці ў карысць добрага і высакароднага. Уступайце ў рады Беларускага таварыства, пасылайце дзяцей на беларускую мову, гарніцеся ў гурткі мастацкай самадзейнасці, успамагайце Беларускі музей, які з'яўляецца найбольш грандыёзным мерапрыемствам у беларускім пасляваенным жыцці!

Памятайма аб тым, што мы не сеем зерняў нянавісці да ўсіх народаў і перад усім да польскага народа, з якім у выніку гістарычных прыгавораў давялося нам жыць у адной дзяржаве. Трактуймася як браты з узаемнай пашанай да мовы, звычаяў, свядомасці!

Наступаючы год не будзе лёгкім, і толькі беларуская супольнасць, беларуская еднасць можа аблегчыць жыццё ў нашым беларускім доме.

Алесь Барскі

АБ БЕЛАРУСКІМ ДЗІЦЯЧЫМ МАСТАЦКІМ РУХУ

Агульнапольскі цэнтр мастацтва для дзяцей і моладзі ў Познані звярнуўся да мяне з просьбай прадставіць на сесіі, прысвечанай дзіцячай творчасці нацыянальных меншасцяў, матэрыялы аб мастацкай дзейнасці беларускіх дзяцей, з думкай, каб потым, у лютым-сакавіку будучага года, запрасіць маладых беларускіх творцаў на біенале ў Познань. Арганізатары прасілі даслаць ім фотаздымкі, касеты відэо і іншыя візуальныя дапаможнікі з выступленняў нашых калектываў і іншай мастацкай творчасці дзяцей.

Кіруючыся ахвотай расказаць аб актыўнасці нашых здольных дзяцей, я згадзілася падаць інфармацыю аб гэтым у агульнапольскі двухмесячнік „Sztuka dla dziecka", які выходзіць у Познані, далучыўшы некалькі фатаграфій нашых калектываў і асобных дзяцей. Наконт іншых матэрыялаў, як касеты відэо ці працы мастакоў, маю надзею, што іх запрапануе познаньскаму асяродку Галоўнае праўленне нашага таварыства, а таксама кіраўнікі калектываў і настаўнікі нашых малых творцаў.

Паколькі дзіцячая творчасць беларускіх дзяцей не надта вядомая сярод дарослых чытачоў „Нівы" (на ўсіх конкурсах для дзяцей залы запоўнены, але сябрамі выступаючых), думаю, што і нашы чытачы знойдуць для сябе нешта новае ў гэтай маёй інфармацыі.

У сувязі са сваёй журналісцкай працай (30 гадоў я рэдагую дадатак „Нівы" для дзяцей — „Зорку") мне давялося доўгія гады спадарожнічаць беларускаму дзіцячаму мастацкаму руху на Беласточчыне. Ужо трыццаць гадоў назад ездзіла я ў маленькія вясковыя школкі на школьныя ўрачыстасці, часта будучы на дзіцячай ёлцы ледзь не галоўным госцем — прадстаўніком „вялікага свету". Там дзіцячая творчасць была адзінай з'явай культурнага жыцця.

У маёй прысутнасці, разам з існаваннем беларускага школьніцтва, развівалася і дзіцячая мастацкая творчасць і, як штуршкі да яе, шматлікія конкурсы, арганізаваныя Беларускім таварыствам: беларускай песні, дэкламатарства, тэатральнага мастацтва і іншыя. У далейшым гэтыя конкурсы сталі тым стымулам, які дадаваў дзецям ахвоту развучваць песні, ставіць пастаноўкі беларускіх п'ес (хоць польскіх выбар быў значна большы), завучваць на памяць творы беларускіх пісьменнікаў з Польшчы і Беларусі.

Дзіцячы мастацкі рух, асаблівa ў вясковых школах, існаваў заўсёды. Вынікаў ён з патрэбы

(Працяг на стар. 6)

РЭХА

(АБ АДНЫМ ПАРТРЭЦЕ ФРАНЦІШКА БАГУШЭВІЧА)

У пятым нумары часопіса „Мастацтва Беларусі" за сёлетні год была зроблена першая спроба прасачыць гісторыю ўвасаблення паэтавай постаці. Яго аблічча ў выяўленчым мастацтве, а больш дакладна — у мастацкім партрэце. Шмат у тым даследаванні гаварылася пра паэтаў партрэт, намаляваны Францішкавым сучаснікам і сябрам, вядомым мастаком Эльвірам Андрыёлі. Гэты партрэт доўга, аж да 1946 года, знаходзіўся ў Кушлянах. Затым ён кудысьці бясследна знік. У размовах пра лёс паэтавага партрэта было выказана меркаванне, што ён, магчыма, не загінуў, што весткі пра яго адкуль-небудзь ды вынырнуць. І вось як у ваду глядзелі. У Кушляны, з Польшчы, нечакана для ўсіх прыйшла ксеракопія гэтага партрэта. Ксеракопію прыслаў сын Багушэвічавага суседа Станіслава Альхімовіча Кароль. У трыццатых гадах ён жыў у Кушлянах, сфатаграфаваў гэты партрэт. Меў фотаапарат і сфатаграфаваў. А калі дачуўся, што ствараецца паэтаў музей, прыслаў апантаным музейшчыкам копію.

То цікава, што ж за выява на тым ксерапічным адбітку? Ці не ёсць гэта копія якога-небудзь Багушэвічавага здымка?

Разглядаем прысланую Альхімовічам ксеракопію — яна зараз у Дзяржаўным музеі гісторыі беларускай літаратуры.

Сама выява аблічча на копіі не вельмі выразная. Вядома, якую якасць дае ксерапічны адбітак з партрэтаў, фотаздымкаў. І ўсё ж агульныя абрысы паэтавага аблічча, яго ракурсы прагляндваюцца. Яны прыкладна такія, як і на здымку 90-ых гадоў. Намаляваны ў анфас. Шляхетны, высакародны. Задуменна пранікнёны пагляд вачэй. Партрэт авальны, у рамцы. Гэта вельмі важна. Гэта адзін з доказаў, што гаворка ідзе не пра копію з якойсьці паэтавай фатаграфіі, а з карціны, з маляванага партрэта. Рама, як гэта нядзіўна, на ксеракопіі адбілася вельмі выразна. Яна багетавая, даволі багатая, шматслойная, з пераходам ад простага да ўскладнёнага арнаментавання, з раслінным арнаментам, з пазалотай.

Ну, а дзе сам партрэт? Гэтага Кароль Альхімовіч таксама не ведае. З усім, што ведаў, што меў, падзяліўся. І за гэта яму дзякуй. Прысланая ім копія навяла музейшчыкаў на думку намаляваць паводле яе новы паэтаў партрэт. Гэты ганаровы заказ даручылі вельмі вопытнаму мастаку Міколу Кірэеву. І такі партрэт ім намаляваны. Ён вісіць у такой жа рамцы (рамку зрабіў рэстаўратар Міхась Юрэвіч), у тым жа пакоі, дзе і вісеў раней, побач з жончыным партрэтам, намаляваным таксама мастаком Міколам Кірэевым.

Так што ў жыцці нічога зусім бясследна не знікае, і ўсё знойдзе свой працяг. Галоўнае, каб толькі жыў народны дух!

Уладзімір Содаль

АДГАЛОСКІ

НАША НЕДАСКАНАЛАСЦЬ І НЕЗАЛЕЖНАЯ БЕЛАРУСЬ

Што ж, і так бывае: спадара Куптэля я пахваліў („Ніва", № 47), а на той жа самай палосцы ён зрэзаў мае погляды ў корань. Але я не гневаюся на яго: усе мы людзі недасканалыя на гэтай зямлі, і злосці злосцю не пераможаш. Ён назваў мяне сталіністам, а я мог бы назваць яго артадаксальным нацыяналістам, і так пайшло б... Далей нейкі „Пастаянны чытач" пачынае ад кампліментаў у мой адрас і канчае на знішчальнай крытыцы. Ён сцвярджае, быццам усе дабрадзействы, што мы займелі: дамы, машыны, трактары... гэта — дзякуючы народнай уладзе. А ці так гэта ў сапраўднасці? Мне здаецца, што цалкам інакш. Чаму мы нажылі сабе тое-сёе? А таму, што Гамулка ўвосень 1956 г. зрабіў круты паварот у сельскагаспадарчай палітыцы — у рукі гаспадароў вярнулася зямля. Кіраўніцтва мы мелі камуністычнае, але ў вёсцы панавала капіталістычная сістэма: таму нават пры „народнай уладзе" жылося нам някепска, а некаторыя і разбагацелі. Чаму ў іншых краінах сацыялістычнай садружнасці, дзе былі калгасы, людзі аж пішчэлі ад бяды на вёсцы? Хто адкажа? А з тымі трактарамі было па-рознаму, у тым ліку і з чырвонымі — савецкімі... Начальнікі гмінаў размяркоўвалі іх як хацелі і каму хацелі. У першую чаргу партыйным і гмінным прыхлебнікам. Я, напрыклад, трактара не маю...

Наконт вольнай і незалежнай Беларусі. Я прытрымліваюся канцэпцыі, у якой Беларусь, Літва і Польшча звязаныя паміж сабою дзяржаўнай уніяй. Бо мы самі наўрад ці патрапім кіраваць сваёй краінай: нас розныя „дабрадзеі" спаласкалі да самых касцей, і трэба пакаленняў, каб усё гэта паправіць. Калі Беларусь была наймацнейшай? Тады, калі называлася Вялікім княствам Літоўскім. Краіна гэтая мела цесныя суадносіны менавіта з Польшчай, палітычныя і эканамічныя, а не з Расіяй. І таму я думаю, што варожасць наша да палякаў не павінна мець месца.

Магчыма, тое, што я пішу, падобнае на сон і фантазію. Але ведаю таксама, што Беларусь, якой фактычна кіруе Масква, сама не мае шанцаў выбіцца на незалежнасць.

На заканчэнне хачу запытацца ў спадара С. Яновіча, калі гэта было такое, што ў маёй вёсцы на чалавека зверам паглядзелі за тое, што ён адазваўся па-беларуску („Ніва", 28.10.90)? Дзівата проста. Тут ён, шаноўны, у сваёй літаратурнай фантазіі загнуў задалёка. Такога выпадку аніяк у нас не магло быць. Ніхто ў нас не адрокся свае мовы: яна стаіць у нас на першым месцы, ва ўсіх установах таксама — у гміне, ГСе, на пошце... Усе ёю карыстаюцца. Я за гэта ручаюся гонарам беларуса.

Мікалай Панфілюк

СВОЙСКІЯ МАЛЮНКІ

Мост на рэчцы каля Райграда. Малюнак У. Петрука.

(Працяг са стар. 1)

Царква ў Кленіках

Знаўцы тапанамастыкі сцвярджаюць, што старабеларускае слова „клейно" (польскае klejma) абазначае апазнавальны бортнічы знак на дрэвах з барцямі, і што гэта дало назву вёсцы.

Адно вядома, што ў Нараўскай пушчы быў манастыр Узнясення Гасподняга. Таго ж патрона атрымала царква ў Кленіках. Свята Узнясення Гасподняга ўрачыста адзначаецца па сёння ў Кленіках і недалёкай Нарве, а ўспаміны аб манастыры сустракаюцца ў пісьмовых крыніцах да I паловы XVIII ст. У тых мясцовасцях, апрача прыхадскога свята — Узнясення Гасподняга, святкуюць тут дзень св. Антонія Пячэрскага, які жыў у XI ст., і ў Кленіках — дзень св. Параскевы Сербскай, якая таксама жыла ў XI стагоддзі. Яе цудоўная ікона ў 1915 г. была вывезена ў глыб Расіі.

Усё паказвае на тое, што святло ўсходняй хрысціянскай веры даволі рана пранікла на гэтую тэрыторыю.

Першыя пісьмовыя весткі пра Кленікі і царкву з'яўляюцца ў XVI ст. Заметка пра „зямлю Кленіковічаў" і „палі Кленіцкія" паходзіць з 1540 г., а ў люстрацыі Нарвы з 1560 г. запісана, што „Кленіцкі поп" мае нерухомую маёмасць у гэтым мястэчку пры Бельскай вуліцы. У час валочнай памеры царкве надзелена дзве валокі зямлі ў трох кусках. Згодна з фондавым запісам караля Зыгмунта Аўгуста ад 16 сакавіка 1568 г. была зменена назва вёскі на Зыгмунтова (у гонар караля), але надоўга яна не замацавалася.

Цяжка сёння ўстанавіць, колькі цэркваў было пабудавана ў Кленіках на працягу стагоддзяў. Перадапошняя, драўляная царква была пасвячана 4 верасня 1883 г. Знаходзілася яна ў цэнтральнай частцы вёскі, якую называлі Клебаншчына, на месцы ранейшых храмаў. Датрывала яна да 6 красавіка 1973 г. З яе пажару пачалася серыя пажараў сакральных аб'ектаў на Беласточчыне.

Адразу пасля пажару прыхаджане вырашылі будаваць новую царкву, мураваную. У дзень Узнясення Гасподняга, 23 мая 1974 г. быў пасвячаны краевугольны камень. Праект царквы зрабіў Адам Сталёны-Дабжанскі, а папоўніла яго і работамі кіравала інжынер-архітэктар Ірына Малафеева. Асноўныя працы пры пабудове царквы працягваліся да канца сямідзесятых гадоў. Першая святая літургія была адслужана тагачасным настаяцелем а. Янам Юзвуком 27 верасня 1980 г. У наступным годзе настаяцелем прыхода быў назначаны а. Аляксандр Высоцкі, які паспяхова працягвае работы пры заканчэнні царквы. У той жа год пачаліся працы над іканастасам і трывалі яны два гады. Яго асноўную канструкцыю паводле праекта А. Сталёны-Дабжанскага выканаў разбяр, цыган па нацыянальнасці, Ян Плонскі з Фаляніцы пад Варшавай. Іконы напісаў грэцкі мастак Сатырыс Пантапулас, які пастаянна жыве ў Кракаве. У 1984—1986 г. іканастас быў пазалочаны Юрыем Шчыглам. Вокны ў алтарнай

БАЦЬКОЎСКАЕ СЭРЦА

Жылі разам тры гады. Наймалі пакой на Выгодзе, потым яго маці прыслала з Канады шмат долараў, і Валянцін купіў сабе трохпакаёвую кватэру ў новым квартале горада. Купілі новую мэблю, відэа... Ганна любіла кветкі — і іх дом квітнеў, як агарод. Усе пыталіся, калі будзе іх шлюб, але Валянцін на гэту тэму нічога не гаварыў, а Ганна казала, што каханне ў сужонстве можа хутка завянуць, і лепш сабе даварацы без ніякіх забавязванняў.

Ганна працавала прадаўшчыцай у краме, пасля гандлёвага тэхнікума, а Валік быў будаўніком. Зараблялі шмат, Валік не піў многа і не курыў. Добры быў хлопец. Маці Ганны, адзінокая ўдава, адказвала на пытанні аднавяскоўцам, што яе дачка пана Бога ўхапіла пад ногі, а замуж спяшацца няма чаго, бо хлопец такі, што кожная дзяўчына захацела б яго „адбіць" Ганне, што сталы ўжо ён, разумны, хаця яму яшчэ толькі 23 гады. Ганне, праўда, было ўжо столькі ж, але ўжо не тыя часы, калі дзеўку, якой за 20, лічылі старой, якую ніхто не захацеў узяць і ўжо не возьме. Ганна з Валікам часта прыязджалі на вёску, дапамагалі Маньцы ў гаспадарцы. Маці ўжо не пыталася, чаму не ідуць пад вянец — вядома было, што яны шчаслівыя разам, што жывуць добра і згодна, і што раней ці пазней на вяселлі загуляе цэлая вёска, бо хоць Манька — бедная ўдава, але ж Ганна яе адзіная дачка, і трэба будзе паказаціа.

Аднойчы Валік, калі Ганна ўвечары, пры свечках (Ганна часта рыхтавала неспадзяванасвяточныя вячэры), сказала, што ў іх будзе дзіця, паглядзеў ёй проста ў вочы і адказаў:

— Я ведаю, што яно — не маё. Я быў асцярожны, і ведаю, што гэта немагчыма. Рабі, што хочаш, але я не прызнаюся да твайго байструка!

Сказаў гэта і хутка выйшаў з хаты. Ноччу не вярнуўся. Ганна спачатку доўга сядзела, як астаўбянелая, потым, выпіўшы шклянку віна, пачала пакавацца. Узяла толькі адзін чамадан, хаця тут была маёмасць усяго яе жыцця. З посуду, які так любіла купляць і камплектаваць, забрала толькі адзін кубачак з ружай, які застаўся ад сервіза (пабіўся цэлы, калі пераязджалі з пакойчыка на Выгодзе на новую кватэру).

Ганна не хацела ехаць да маці — нашто маюць людзі ведаць, што яе дачцэ не ўдалося жыццё? Хто яна цяпер — без дому, без каханага, з дзіцём без бацькі? Рашыла паехаць да цёці Зосі, у Шчэцін. Цётка жыла адна — памёр яе муж, а сын быў маракам. Там Ганна і жыла, пакуль Агнешцы не споўнілася 3 гадзікі і скончыўся выхаваўчы водпуск. Потым вярнулася ў Беласток. Працавала ў сваёй краме, наняла кватэру ў адзінокага ча-

Усё маё

У вёсцы Д. жыў бедны хлопец. Была ў яго толькі хатка і маленькі агародчык, у якім расла крапіва. Хто ж за такога пойдзе?

Знайшоўся сват, які самога чорта ажаніў бы. Узяў аднойчы Ігната і павёз сваім возам у сваты да Касі, дачкі малазямельнага гаспадара ў іншым прыходзе. Так там Ігната расхваліў, што бацькі дзяўчыны адразу згадзіліся, хаця хлопец не вельмі спадабаўся Касі.

Паехалі ў аглядзіны. На стале было як трэба. Хлопец крыху зарабіў у багатых гаспадароў, і тыя далі трохі мяса, хлеба, сыру і масла. З'елі, выпілі, пагутарылі наконт вяселля, а пасля бацька дзяўчыны кажа:

— Пакажы мне, Ігнатка, што ў цябе ёсць?

Ігнат павёў гасцей на двор, увайшоў у агародчык і махнуў рукою: „Гэта маё ўсё!"

Ігнатава хата стаяла ў канцы вёскі. За плотам былі гаспадарскія палоскі жыта, пшаніцы і аўса. Госці падумалі, што гэта ўсё — яго.

Сілай аддалі Касю замуж. Прыйшло жніво.

— Ты чаму не рыхтуешся да жніва? — здзівілася жонка.

— А ў мяне толькі крапіва расце!

Кася з плачам пабегла да бацькоў. Бацькі раскрычаліся на зяця-нягодніка.

— Чаго ж вы крычыце? — здзівіўся Ігнат. — Я ж вам паказаў сваю крапіву?!

Што ж было рабіць! Разводаў тады не давалі. Жыць неяк трэба было. Хадзілі абое, Ігнат ды Кася, цэлае жыццё на заработкі да суседзяў-багацеяў.

Аўрора

частцы ўпрыгожаны вітражамі паводле праекта А. Сталёны-Дабжанскага, а паліхромію ў алтары выканаў балгарскі мастак з Сафіі Асэн Гіцоў. Алтар з палявога каменя (творца Сяргей Мартынюк з Нарвы) праектаваў Янка Салавянюк. У юбілейным годзе хрышчэння Русі (988—1988), 27 кастрычніка была ўстаноўлена памятная табліца аўтарства Л. Вішанкі і В. Шума з Сямяціч.

Перыяд пабудовы царквы патрабаваў ад прыхаджан і настаяцеляў аграмадных намаганняў: маральных, фізічных і фінансавых. За 15 гадоў (1973—1988) мясцовыя прыхаджане сабралі на пабудову царквы 10.112.300 зл., закалядавалі 2.716.176 зл., атрымалі з іншых прыходаў 3.524.025 зл., а ад сусайчыннікаў прыйшло 756 долараў, 500 франкаў і 200 марак. Атрымалі яшчэ 1.272.820 зл. страхоўкі.

Для пабудовы царквы спатрэбілася 146 тон жалеза, 234 тоны цэменту, 3 вагоны вапны, 185 кубаметраў драўніны і 8 тон бляхі.

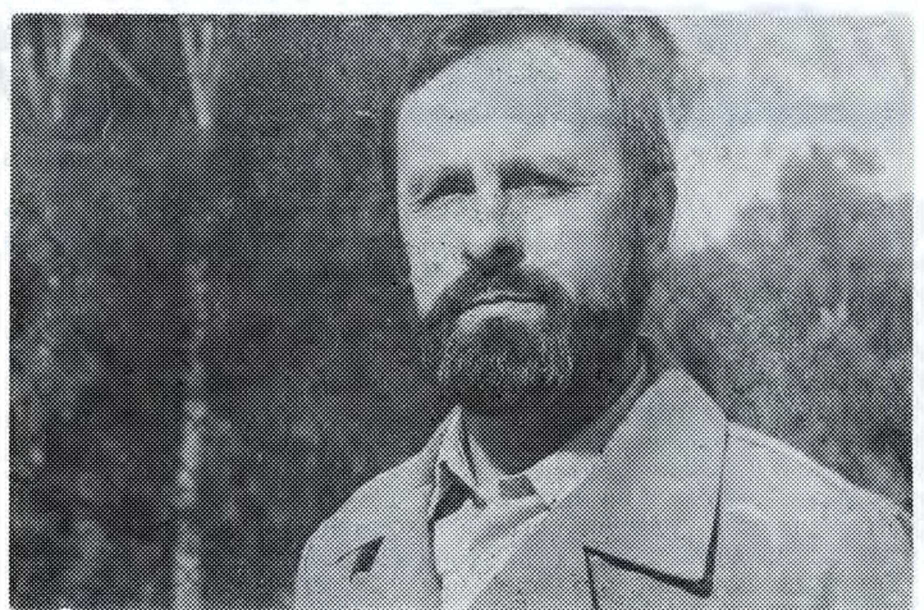
Новая царква збудаваная на плане крыжа. Яна трохнефная, з двума радамі калонаў, якія раздзяляюць паасобныя нефы. Увесь будынак завяршае купал у цэнтры і званіца, канструкцыйна звязаныя з усёй будоўляй. Унутры, на гары каля хору знаходзіцца катахетычны зал з асобным уваходам. Рызніца размешчана побач з алтаром, а бакавы ўваход праз панамарку стварае магчымасць увайсці ў алтарную частку і на правы клірос.

І хаця можна мець засцярогі да стылю аб'екта, да формы купала, унутранай акустыкі, то царква ў Кленіках добра будзе служыць вернікам для задавальнення іх духоўных патрэб. Кленіцкі храм — важная з'ява не толькі ў гісторыі мясцовага прыхода, але і ўсяго праваслаўя на Беласточчыне.

Р. С.

НАВАГОДНІ БАЛЬ У ВАРШАВЕ

Варшаўскі аддзел БГКТ арганізуе навагодні баль у Палацы культуры і навукі (13—14 студзеня 1991 г.). Інфармацыя: W-wa, ul. Starościńska 1b, tel. 483-061.

ЗУБРЫ ВЫГЛЯДАЮЦЬ ТУРЫСТАЎ

Хто з турыстаў не хоча пабачыць звяроў, якія жывуць у Белавежскай пушчы? Хочуць, вядома, усе, але знаходзячыся тут усяго некалькі гадзін, цяжка было б здзейсніць гэткае жаданне, каб не паказны запаведнік. Ён размяшчаецца непадалёку ад шашы з Гайнаўкі ў Белавежу, 2—2,5 км не даязджаючы да Белавежы.

Запаведнік рамантаваўся і мадэрнізаваўся каля 15 гадоў. Перасяленне зуброў і тарпанападобных конікаў з часовага запаведніка ў новыя памяшканні адбылося ў канцы 1987 г. Неўзабаве ў паасобных агароджах паявіліся таксама алені, сарны, лосі (выгадаваныя доктар Сімонай Косак, вядомым даследчыкам жыцця пушчанскай звярыны), дзікі, зуброні. Будуецца і вальера для глухароў. Цэлы паказны запаведнік ахоплівае паверхню 30 га. Агароджы зручныя для звярыны, але наведвальнікі наракаюць, што праз гэтую выгоду яны не могуць добра агледзець прадстаўнікоў пушчанскай фауны. Вось табе і праблема! Найлепш было б, каб наведвальнікі бралі з сабой біноклі.

Чатырохногіх жыхароў запаведніка даглядаюць на змену Міхал Байко, Аляксей Байко, Кірыл Лісіцкі і Васіль Сельвяструк. Абслугоўваннем наведвальнікаў займаюцца Юрка Семянюк і Міраслаў Андрасюк. Шэфам усіх да нядаўна быў ляснічы Аляксандр Вашкевіч, зараз замяніў яго ляснічы Міхась Дулько, дарэчы — член ГП БГКТ. А наогул усе працаўнікі — беларусы. Запаведнік падлягае Белавежскаму нацыянальнаму парку. Наведваць яго можна штодзённа, апрача панядзелкаў і пасвяточных дзён у гадз. 9—16.

Тэкст і фота Пятра Байко

лавека ў гадах. Дзядок быў старым кавалерам, прывыклым да самоты, скупым і насцярожаным да людзей. У жыцці Вінцука Ганна і Агнешка ўнеслі новы подых жыцця. У яго была цяпер свая дачка і праўдзівая ўнучка — іх клопаты былі цяпер яго жыццём, іх радасці — яго шчасцем. Ганна працавала, дзедка выпраўляў „унучку" ў прадшколле, варыў абед, прыводзіў дзяўчынку дадому... Калі выходзіла на панадворак перад блёкам — тэпаў за ёю з кульбакай, каб яго ўнучачку ніхто не пакрыўдзіў, каб гуляла толькі з добрымі, паслухмянымі, чыстымі дзецьмі парадачных бацькоў... Запісаў на Ганну ўсю сваю маёмасць, кватэру, калекцыі...

Агнешка пайшла ў школу. Аднойчы, калі выходзіла са школьных веснічкаў, да яе падыйшоў высокі, чорнавалосы, стройны пан, вельмі прыгожа апрануты.

— Агніся, я — твой тата.

— У мяне няма таткі, ёсць толькі мама, дзедка і бабулька! — адказала дзяўчынка, з захапленнем гледзячы на чалавека, твар якога быў бы вельмі падобны на яе, калі б не гэтыя вусы.

— У цябе ёсць і татка. На, калі ласка, вазьмі, — падаў ёй цэлафанавы, каляровы мяшочак з чужаземнымі надпісамі. — Гэта табе падарунак ад мяне.

— Дзякуй, але я не ведаю, што на гэта скажа мая мама, — насцярожаная дзяўчынка ўзяла пакет.

— Нічога не скажа. Напэўна ўцешыцца. Скажы маме, што заўтра буду тут яе чакаць.

— Не хачу яго цяпер ведаць! Як ён думае — чым ён можа ўзнагародзіць мінулыя гады? А асаблівa тыя месяцы, калі я адзінока пакутавала? — кажа мне Ганна. — Цяпер ён адзінокі. Не ўдалося яму жыццё, дык адазвалася ў ім бацькоўскае сэрца? Яго маці піша мне з Канады: „Ганулька, прабач яму, ідзі за яго замуж, у вас жа дзіця; прывязіце мне маю ўнучку. Я тут вам дом цудоўны паставіла, будзеце жыць шчасліва". Я ёй напісала: „Не!" Не купіць нас гэтым. Добра, што сустрэла я праўдзівых сяброў, добрых людзей, якіх магу назваць сваёй сям'ёй і веру ім больш, чым сабе...

— Валік, як гэта здарылася, што праз 8 гадоў адазваліся ў табе бацькоўскія пачуцці? — пытаю ў бацькі Агнешкі, які амаль кожны дзень выстойвае перад яе школай (добра ведае расписание ўрокаў), абсыпае дачку падарункамі. — Ці таму, што цяпер усе бачаць, што яна на цябе падобная, як дзве кроплі вады, а тады ты быў сапраўды няўпэўнены?..

— Я ведаў, што яна — мая. Але тады быў замалады, каб завязаць сабе жыццё. Спалохаўся, сказаў адзін сказ і ўцёк. Не думаў, што Ганка проста сабе пойдзе і кіне ўсё, што было наша. А пасля было запозна. Яна знікла, і ніхто мне не сказаў, дзе іх шукаць. І я пастараўся аб іх не думаць, не думаць аб нас. Былі іншыя дзяўчаты, іншыя справы... А цяпер хачу вярнуць усё да таго моманту, калі мы былі такія шчаслівыя... Ці гэта ўжо, можа, немагчыма?..

Міра Лукша

ПАРНАСІК

чытальніцкая літстаронка на незарантаваных пядзях

ДУМКА

Думка тужлівая, думка ціхая,
Пабяжы ў далёкі Беластоцкі Край,
Дзе мой анёл усміхаецца,
Там маё сэрца ёсць.

Там, дзе Белая плыве,
Сярод палёў і лугоў,
Там крыніца жывой вады
На беразе высокім б'е.

Там мінула мая маладосць,
Як кветкі на лугу.
Дзе гэта хатка, мохам аброслая,
Што мяне выхавала любіць сваё,
Дзе тая яблыня, што ў агародзе стаяла?

Хатка засталася, мы ўсе паехалі.
Крыніца засталася, а мы ўсе паехалі.
Яблыня высахла.
І слёзы мне засталіся.

Андрэй Гаўрылюк

ШАНУЕМ СПАДЧЫНУ

(Працяг са стар. 3)

ўпрыгожыць, усвяточніць будзённае жыццё школы і дапамагчы ў арганізацыі школьных урачыстасцяў, як пачатак навучальнага года, заканчэнне яго ці традыцыйныя ў нас школьныя навагоднія ёлкі і калядаванне. Арганізоўваліся мастацкія калектывы. І чым вышэйшы быў культурны ўзровень асяроддзя, тым больш спелыя і на вышэйшым мастацкім узроўні былі гэтыя калектывы.

Беларускі мастацкі рух сярод дзяцей можа развівацца толькі ў асяроддзі, дзе культывуецца родная мова, дзе існуе яна ў школах прынамсі як прадмет і дзе знойдуцца адпаведныя спецыялісты. Практычна датычыць гэта толькі 53 школ на Беласточчыне, у якіх вучыцца беларускай мове каля 3,5 тысяч дзяцей. (Як падала на пачатку навучальнага года „Газэта Выборча", на 109 школ у Польшчы, дзе навучаецца мова нацыянальных меншасцяў, аж 53 школы — гэта школы з беларускай мовай (дарэчы, далёка не ва ўсіх беларускамоўных асяроддзях такія школы існуюць), а з 6118 дзяцей, якія вывучаюць сваю родную няпольскую мову, 3128 (больш паловы) — гэта беларусы).

У самім Беластоку ні ў адной школе беларуская мова не навучаецца. Таму і дзіцячы мастацкі рух беларусаў канцэнтруецца тут выключна пры Беларускім таварыстве. Існуе тут на сённяшні дзень дзіцячая група акардэаністаў і малады танцавальны гурток, а да конкурсаў беларускай песні рыхтуе дзяцей інструктар музыкі Сцяпан Копа.

Найбольшай школай у Польшчы, дзе навучаецца беларуская мова, з'яўляецца Падставовая школа № 3 у Бельску-Падляшскім. Тут вучыцца больш тысячы дзяцей, і практычна ўсе яны вывучаюць беларускую мову. І нядзіўна таму, што тут і найбольшыя, і найлепшыя мастацкія калектывы. Пад кіраўніцтвам настаўніцы музыкі Галіны Наумчук шмат гадоў працуе вялікі школьны хор (каля 60 чалавек). Гэты хор не раз упрыгожваў конкурсы беларускай песні для школьнікаў. Хор спявае і беларускія, і польскія песні, удзельнічае таксама і ў конкурсах, арганізаваных рознымі дзіцячымі ўстановамі ў Польшчы. І заўсёды з добрымі вынікамі.

Шмат гадоў пры гэтай школе існуюць дзіцячыя вакальна-інструментальныя калектывы. Па-рознаму яны называліся. Дзеці выраслі, адыходзілі. А іх нязменны арганізатар Сяргей Лукашук, дырэктар Бельскага дома культуры і кіраўнік вялікага і слаўнага ўжо на Беласточчыне і ў Беларусі народнага хору „Васілёчкі", вядзе ў гэтай школе ўрокі музыкі і спеву, і няма нічога дзіўнага ў тым, што, пачынаючы працу з новым класам, гэты вопытны настаўнік заўсёды вылавіць найбольш здольных дзяцей і ведае, як развіваць і выкарыстаць на сцэне новыя таленты. Апошняе яго дзецішча — інструментальна-вакальны калектыў „Жучкі" (існуе ўжо некалькі гадоў) і створаны ў мінулым годзе дзявочы калектыў „Крынічка". Адразу спадабаліся слухачам гэтыя калектывы, і адразу занялі яны вядучыя месцы ў нашым беларускім дзіцячым мастацкім руху.

Сцэнка з п'есы Юркі Геніюша „Выváражыла" ў пастаноўцы школьнага тэатра з Орлі.

Падобна выглядае справа і ў іншых школах, дзе ёсць настаўнікі музыкі.

Вялікі хор разам з інструментальнай групай вядзе шматгадовы настаўнік музыкі ў Старым Ляўкове Васіль Целушэцкі. Дзіцячая група ў стылі рок-гурту „Зарнякі" працуе ў школе ў Пашкоўшчыне пад кіраўніцтвам дырэктара школы Янкі Добаша. Беларускія харавыя і танцавальныя дзіцячыя калектывы існуюць ужо шмат гадоў у школах у Дашах, Кляшчэлях, Гайнаўцы, Орлі, Нарве, Кленіках, Махнатым, Чаромсе і іншых мясцовасцях.

Вялікую ролю ў навучанні беларускай мовы адыгрывае сцэнічнае беларускае слова. Многія настаўнікі-беларусісты трактуюць беларускія гурткі як інструмент у методыцы навучання роднай мовы. У многіх школах настаўнікі пачынаюць навучанне дзяцей ад пастаноўкі на ўроках беларускай мовы беларускіх народных казак. Вельмі часта такія пастаноўкі пераджаюцца ў школьны лялькавы тэатр, асабліва, калі ў класе трапіцца здольныя вучні. Такі тэатр да сёння існуе ў гайнаў-

Танцавальны калектыў „Лянок" з Кляшчэляў.

Пра нашых пісалі...

У верасні 1990 года рэдакцыя газеты „Советская Белоруссия" правяла анкету-апытанне насельніцтва рэспублікі на тэму найчасцей чытаных беларускіх мастацкіх і мастацка-дакументальных кніг, якія выйшлі ў свет у 1989 годзе.

З аналіза атрыманых шматлікіх адказаў выявілася, што найбольш чыталі людзі з прозы Васіля Быкава — „Знак бяды", з паэзіі Янкі Купалы — „Паэмы", з драматургіі Андрэя Макаёнка — „Кінасцэнарыі".

Нашым чытачам, аднак, варта ведаць, што ў спіску папулярных у Беларусі ў мінулым 1989 г. 140 кніг знайшоўся таксама і паэтычны зборнік „Светлы міг" (упершыню!) беластачанкі, белавежца Яна Чыквіна. Віншуем аўтара!

АЛЯКСАНДР МАКСІМЮК
У цяні Ватыкану

4. СУСВЕТНЫ ЧЭМПІЯНАТ

Агульна вядома, што для тых, хто да шаленства любіць футбольныя змаганні, матч, у якім адна насупраць другой стаяць самыя лепшыя каманды свету, дастаўляе ўражанні непараўнальна мацнейшыя за тыя, якія можа ахвяраваць нават фільм пра бясстрашных амерыканскіх волатаў у В'етнаме. Велізарнай папулярнасці гэтага спорту спрыяе тое, што з'яўляецца ён гульнёю калектыўнай, простай у сваіх прынцыпах ды не пазбаўленай цалкам брутальнасці, якая ў вялікай меры прыдае рэальнасць цэлай барацьбе на пляцоўцы. Асабіста не належу да той групы людзей, якія пільна сочаць за вынікамі матчаў, падлічаюць пункты, здабытыя сваімі фаварытамі, а то і выдаткоўваюць грошы на футбольны таталізатар. Мая зацікаўленасць футболам ажыўляецца ў часе еўрапейскага або сусветнага чэмпіянату. Нейк так ужо склалася, што гадоў дзесяць заўзятарыў пры нагодзе гэтых мерапрыемстваў, камандзе ФРГ. Пасля расчараваннаяў у гадах 1982 і 1986, нарэшце, і мае ўлюбёнцы дабіліся найвышэйшага тытула ў футбольным свеце. Змаганні на футбольнай пляцоўцы тым больш мяне хвалявалі, што давялося мне правесці гэты час у краіне, якая была арганізатарам і гаспадаром сёлетніх гульняў. Каб усё было зразумелае, скажу яшчэ, што матчы глядзеў я не са стадыёна, а ў тэлебачанні. Калі я пацікавіўся білетамі, аказалася, што не так лёгка іх дастаць, асабліва, па намінальнай цане, але становяцца яны рэальнымі, калі, прыкладова, прадаць сваю машыну або нерухомую маёмасць... Ні першага, аднак, ні другога я не меў. Заставалася толькі тэлебачанне. Не было ў гэтым ніякае бяды — італьянскае тэлебачанне (тры дзяржаўныя станцыі) непасрэдна транслявала ўсе матчы. У першым перыядзе адбываліся тры або чатыры матчы ў адзін дзень. Трэба было мне ўсяго знайсці адпаведны кампраміс з айцом Тамушанскім, з якім я меў ласку жыць пад адным дахам, а які пачаткова заўзятарыў камандзе Злучаных Арабскіх Эміратаў, а калі яна закончыла свае выступленні, сімпатыя ягоная перайшла ў бок Англіі. На шчас-

скай школе № 2. Заахвочваннем да далейшай працы над мастацкім словам з'яўляюцца беларускія дэкламатарскія конкурсы, а таксама фестывалі школьных тэатраў. У беларускіх дэкламатарскіх конкурсах, арганізаваных рэгулярна Беларускім таварыствам разам з беластоцкай кураторыяй, удзельнічаюць сотні дзяцей. Найлепшыя з іх з'яўляюцца і артыстамі школьных тэатраў. Найлепшыя ў апошнія гады пастаноўкі паказалі лялькавыя і акцёрскія школьныя тэатры са школ у Бельску (беларуская школа № 3), у Гайнаўцы (школа № 2 і № 3), з Барысаўкі, Ласінкі, беларускі гурток з Гданьска, Пашкоўшчыны, Зуброў і іншыя. Школьныя гурткі і тэатры выступаюць са сваімі пастаноўкамі ў суседніх школах, а таксама нярэдка для дарослага гледача — у суседніх вёсках. Вельмі часта гэтыя выезды ў суседнія вёскі спалучаюцца са зборам этнаграфічных экспанатаў для школьнага этнаграфічнага кутка, а таксама для новага беларускага музея ў Гайнаўцы, які яшчэ будуецца.

Значна радзей у нашым асяроддзі сустракаемся з іншымі формамі мастацкай творчасці дзяцей. Але і яны існуюць.

Маляваць любяць усе дзеці. Дзіцячая старонка ў „Ніве“ рэгулярна друкуе малюнкі школьнікаў, але аб спецыяльнай працы з дзецьмі ў галіне жывапісу можна сказаць не так і многа. Нейкі час мастацкі гурток існаваў пры школе № 3. Дзеці з гэтага гуртка ўдзельнічалі ў агульнапольскіх конкурсах, займаючы вядучыя месцы. Цяпер аб гэтым гуртку нейк заціхла. Магчыма, змяніўся настаўнік. У вясковай школцы ў Трасцяніцы дырэктар школы Марыя Смактуновіч кожнай вясною арганізуе для дзяцей мастацкія пленеры — дзеці выязджаюць у маляўнічыя мясцовасці і робяць замалёўкі пейзажаў, архітэктурных помнікаў і інш. Малюнкі гэтага мастацкага гуртка бывалі ўжо на агульнапольскіх выстаўках, а галоўнае — упрыгожваюць залы і калідоры ўласнай школы.

І яшчэ аб адной галіне дзіцячай творчасці хочацца ўспомніць — аб дзіцячым рукадзеллі, аб народным мастацтве, якое школа прабуе перадаць па традыцыі маладому пакаленню. Рукадзелле на прыкладах народных вырабаў культывуецца ў многіх школах нашага рэгіёну. У бельскай „тройцы“, напрыклад, этнаграфічны гурток збірае па вёсках старыя вышываныя кашулі, блузкі і прабуе паўтарыць і развіць узоры з даўніх часоў. Дзеці з гэтай школы выткалі нават дыванік з партрэтам салістаў хору „Васілёчкі“. А вось школу ў Дубяжыне, дзякуючы выключна здольным дзяўчаткам і настаўніцы ручных работ, узяла пад сваю апеку беластоцкая „Цэпэлія“. Некалькі гадоў школа атрымлівала з „Цэпэліі“ матэрыялы, а затым і заказы на мастацкія народныя вырабы з гэтага рэгіёну. Нават маленькія кросенцы для ткання народных ручнікоў і пасцілак стаялі ў школе, каб дзеці вучыліся народнаму ткацтву. І таму ў гэтай школе ёсць мноства экспанатаў — прадметаў народнага ўмельства.

Дзявочая вакальная група з Дашоў.

Уся гэтая праца па мастацкаму выхаванню дзяцей і моладзі вядзецца выключна дзякуючы энтузіязму і творчаму бескарыслівому запалу настаўнікаў. Дзе ёсць такі энтузіяст, ды яшчэ ён атрымае падтрымку ў дырэктара школы, там і квітнее дзіцячая творчасць.

Артысты з тэатра Падставовай школы № 3 у Бельску. Здымак зроблены ў час апошняга агляду школьных тэатраў.

Апошні час у нашай краіне не спрыяе энтузіязму. Дарослыя заблыталіся ў розных жыццёвых, прафесійных і іншых клопатах. Застаецца толькі мець надзею, што адданыя сваім выхаванкам і беларускай справе настаўнікі і дзеячы не пакінуць малых на самапас, не перастануць арганізоўваць для іх конкурсы, канцэрты, не перастануць імі займацца. Маю ўпэўненасць, што сапраўдны выхаваўца, сябра дзяцей па прызванню, заўсёды застанецца тварам да вучня, да яго спраў і патрэб. Такімі якраз бачу я нашых настаўнікаў — актывістаў нашага беларускага асяроддзя.

Яніна Чэрнякевіч
Фота аўтара

це, гэтая маленькая супярэчлівасць нашых інтарэсаў не ўплывала на сужыццё. Калі можна выказацца пра сімпатыі іншых супрацоўнікаў Беларускай секцыі Ватыканскага радыё, дык Васіль Ногас быў, пэўна, заўзятарам зборнай Бразіліі, а Янка Мойсік — найвялікшы прыхільнік футболу, якога я дагэтуль сустрэў, глядзеў на змаганні, такое цяпер маю ўражанне, бесстаронна, з пазіцыі насалоды самым футбольным мастацтвам. З іншай пазіцыі сачыў за матчамі айцец Тамушанскі, які папросту заявіў, што, „калі прапушчу які-небудзь матч, дык заўтра не буду мець супольнае тэмы ў размове з прыяцелямі“, выказаўшы такім чынам сутнасць справы — уся Італія жыла сусветным чэмпіянатам. Гадзіны працы на прадпрыемствах былі дастасаваныя да распіскі матчаў. Футбол спіхнуў палітыку на далейшыя старонкі газет. Над Рымам лунаці зялёна-бел-чырвоныя сцягі. Усё грамадства чакала перамогі *nostri azzurri*.

Яшчэ да афіцыяльнага адкрыцця сусветнага чэмпіянату, над мерапрыемствам вісела пагроза. Спартыўныя аб'екты да апошняй хвіліны не былі падрыхтаваныя, за што з усіх бакоў ішла вострая крытыка. Работнікі, якія працавалі пры пабудове або абнаўленні аб'ектаў, пачалі баставаць, дамагаючыся большай заплаты. Закулісныя розыгрышы, інтрыгі, забастовачны шантаж, мафіёзі... Над чэмпіянатам павіс міжнародны скандал. Але гэта было толькі маё ўражанне, бо самі італьянцы былі цалкам спакойныя за лёс чэмпіянату, а на ўсе пытанні самаўпэўнена адказвалі: „Мы, італьянцы, умеем рабіць цуды“. І сапраўды, не ведаю, які *miracolo* стаўся, але кампраметацыя, якое можна было спадзявацца, не атрымалася. Сусветны чэмпіянат па футболу мог распачацца. Калі выступала зборная Італіі, мярцвелі вуліцы Рыма. За гульнёю сачылі ўсе ва ўсіх дыяпазонах узросту. Кожны поспех *gli azzurri* суправаджаўся нечым накшталт навагодняга святкавання. Усю ноч у паветры ўзрываліся каляровыя феерверкі ў акампанеменце какафоніі духавых інструментаў. Відовішча неверагоднае. Злавала яно трохі айца Тамушанскага, які не мог паўстрымацца, каб не заўважыць, што бачыў ужо маленькіх хлопчыкаў, якім іхнія каляровыя бомбачкі паабрывалі пальчыкі або яшчэ нешта.

Пераможны паход Італіі, як вядома, спынілі штрафныя ўдары аргенцінцаў. Ціша і смутак, якія ў той запамінальны дзень ахінулі Рым, куды больш неапісальныя за разгар святкаванняў, ацалелых нядаўна ад шчасця хлапчукоў і дзяўчат. А немцы, што ж, напярэдадні ўз'яднання, паказалі сябе не абы-якімі цвярдунамі — перамаглі пышных ангельцаў ды разбілі ўшчэнт безнадзейных, даруэы, аргенцінцаў.

Дыега Марадона, зорка якога так і не выратавала Аргенціну ад паражэння са зборнай ФРГ, вельмі рэлігійны. Аднойчы ўдзельнічаў ён у прыватнай аўдыенцыі Папы. Папа, як расказваў мне айцец Тамушанскі, звярнуўся да яго дастойна-ўрачыстым тонам: *„You are very famous young man“*, на што той, не задумоўваючыся, адказаў: *„Yes, Holy Father, I know it“*.

(Працяг будзе)

НІНА АМЕЛЬЯНЮК
ГУТАРКІ АБ МОВЕ

IV. СУЧАСНАЯ БЕЛАРУСКАЯ ЛІТАРАТУРНАЯ МОВА. МАРФАЛОГІЯ.

14. Прыназоўнік[1].

Прыназоўнік — службовая часціна мовы, якая выражае адносіны паміж назоўнікам або займеннікам і іншымі словамі ў сказе: *У лесе заўсёды хораша думаецца.* (Шам.) Прыназоўнік *у* мае прасторавае значэнне і выражае адносіны паміж назоўнікам *лес* у месным склоне і дзеясловам *думаецца.*

Прыназоўнік удакладняе, дыферэнцыруе значэнне таго ці іншага склону, параўн.: *быць пры будынку, быць у будынку, быць на будынку.*

Паводле марфалагічнай будовы і паходжання прыназоўнікі падзяляюцца на *невытворныя (простыя) і вытворныя.*

Да невытворных адносяцца прыназоўнікі, якія ўзніклі ў старажытную пару і цяпер не суадносяцца з самастойнымі часцінамі мовы: *а, аб, ад, без, да, для, дзеля, з (са), за, на, над, пад, пра, праз, пры, у (ва), цераз.*

Вытворныя прыназоўнікі ўтварыліся ў больш позні час ад знамянальных слоў:

— ад прыслоўяў:

а) словы, якія страцілі значэнне акалічнасці, перайшлі ў разрад прыназоўнікаў і як прыслоўі сёння ўжо не ўжываюцца: *акрамя, апрача, замест, каля, наконт, паводле, сярод;*

б) словы, якія захавалі значэнне акалічнасці месца або часу і сёння могуць ужывацца як прыслоўі і як прыназоўнікі, параўн.: *Вакол было ціха і глуха.* (К-с) і *Вада падмывала пясчаны бераг, вірылася вакол вярбы.* (Шам.);

в) прыназоўнікі, якія ўтварыліся шляхам злучэння прыслоўя з невытворным прыназоўнікам: *побач з, разам з, згодна з, незалежна ад, збоку ад, следам за* і інш.;

— ад назоўнікаў:

а) прыназоўнікі, якія ўтварыліся ў выніку злучэння аднаго ці двух невытворных прыназоўнікаў з назоўнікам ва ўскосным склоне: *з мэтай, за выключэннем, на працягу, у выніку, у сувязі з, у адносінах да;*

б) прыназоўнікі, якія з'яўляюцца застылымі формамі назоўнікаў: *каля, перад, шляхам;*

— ад дзеясловаў:

а) прыназоўнікі, якія ўтварыліся ў выніку пераходу дзеепрыслоўяў у разрад прыназоўнікаў: *дзякуючы, выключаючы, канчаючы, нягледзячы на* і інш.

Паводле марфалагічнага складу прыназоўнікі падзяляюцца на:

— простыя, якія складаюцца з аднаго слова: *аб, без, за, для, пад, пры, скрозь, у;*

— складаныя, утвораныя шляхам спалучэння двух слоў: *з-за, з-пад, па-за, па-над, замест;*

— састаўныя, якія складаюцца з двух ці некалькіх слоў: *з прычыны, у залежнасці ад, у параўнанні з.*

[1] Літаратура: М. С. Яўневіч, Прыназоўнік, у: Сучасная беларуская літаратурная мова пад рэд. Ф. М. Янкоўскага, Мінск 1980, с. 205—214: Беларуская мова пад рэд. А. М. Клачко, ч. 1, Мінск 1982, с. 298—305.

КУХОННЫЯ ПАРАДЫ

ПІРОГ З КАПУСТАЙ І МЯСАМ

На паўкілаграма мукі трэба ўзяць 20 дэкаў тлушчу (масла ці маргарын), 4 дэкі дражджэй, 1 яйка, 3—4 лыжкі смятаны, 30 дэкаў рэштак ад свіной печаніны ці тушанай птушкі, 75 дэкаў свежай капусты, 1 шклянку малака, 20 дэкаў цыбулі, 10 дэкаў пячурыц, 2—3 лыжкі алею, 2 крутыя яйкі, 4 лыжкі зялёнай пасечанай пятрушкі, соль, перац.

Муку прасеяць на дошку, дадаць раскрышаныя дрожджы і масла ці маргарын, дакладна пасячы нажом, дадаць сырое яйка і смятану, замясіць спачатку цеста нажом, а пасля рукамі, пералажыць у міску, накрыць, пакінуць на 15—20 мінут. Капусту ачысціць, нашаткаваць, усыпаць у каструльку з кіпячым малаком, пасаліць і варыць некалькі мінут у адкрытай каструльцы, а тады накрыць і зварыць. У часе гатавання вадкасць павінна выпарыцца.

Ачысціць пячурыцы, памыць іх, нашаткаваць. Абабраць цыбулю, спаласнуць, нарэзаць дробнай костачкай і стушыць з алеем. Калі цыбуля зжаўцее, дадаць пячурыцы, стушыць разам, пасаліць. Падрыхтаваныя грыбы спалучыць са зваранай капустай, дадаць па смаку солі і перцу. Стушанае мяса нарэзаць костачкай. Крутыя яйкі абабраць і нарэзаць на чвэрткі. Мяса перамяшаць з капустай. Цеста раскатаць на таўшчыню каля 3/4 см, робячы прамавугольны блін. Праз сярэдзіну гэтага бліна (уздоўж) класці фарш з капусты, навокал — часткі яек, зляпіць краі цеста, робячы прадаўгаваты пірог. Асцярожна перанесці яго на бляшку і ўставіць у духоўку тэмпературай каля 150°С. Спячы. Пірог павінен мець залацісты колер.

Падаваць гэты пірог гарачым з памідорным соусам і растопленым маслам, як самастойную страву. Можна таксама падаваць яго да булёну, памідорнага супу ці баршчу. Тады атрымаецца добры абед з адной стравы.

КРОЛІК, ТУШАНЫ Ў МАЛАЦЭ

На 1 кроліка вагою каля 1,2 кг трэба ўзяць 1 лыжку мукі, 2 цыбуліны, паўлыжкі масла, 4 лыжкі алею, 1/4 лыжачкі шалфею, 1 шклянку малака, паўшклянкі белага сухога віна, 1 морквіну, 40 дэкаў памідораў, соль, перац, цукар, мускатны арэх (мушкаталовую галку).

Кроліка памыць, нарэзаць на порцыі, пасыпаць мукою і падсмажыць на алеі і масле, падсмажыць таксама нарэзаную цыбулю. Пасаліць і пасыпаць перцам і пералажыць усё ў каструльку, даліваючы віна. Тушыць некалькі мінут у адкрытым посудзе. Тады дадаць малако і мускатны арэх. Тушыць на невялікім агні каля паўгадзіны. Памыць моркву, ачысціць яе, дробна нарэзаць. Памідоры абліць кіпетнем, зняць з іх скурку і дробна нарэзаць. Моркву і памідоры дадаць да кроліка, дасыпаць шалфею, памешваць ад часу да часу. Калі мяса будзе мяккае, вылажыць яго на падагрэтую талерку. Соус працэрці праз сіта, дадаць солі, перцу і цукру; паліць соусам кроліка.

Гаспадыня

САРДЭЧНЫЯ ТАЙНЫ

Дарагое Сэрцайка! Здарылася гэта летам. Да суседзяў прыехаў з-за граніцы сваяк. Віла суседзяў знаходзіцца побач нашай. І аднойчы здарылася так, што хлопец гэты вярнуўся з горада, а гаспадароў не аказалася ў хаце. Тады ён зайшоў да нас, думаючы, што мо яны тут. Калі я яго ўбачыла на сваім парозе, я закахалася ўмомант. Цёмныя валасы, пры гэтым блакітныя вочы, прыстойны і са шчырай усмешкай — я такога хлопца не сустракала дагэтуль. Я заўважыла, што і я яму спадабалася. Я запрапанавала, каб ён пачакаў крыху ў нас, мо яго гаспадары неўзабаве прыдуць. Хлопец ахвотна згадзіўся пасядзець, я запрапанавала яму каву, а пасля кілішак віна. Хлопец быў вельмі сімпатычны. Праз пару гадзін мне ўжо здавалася, што мы з ім знаёмы даўным-даўно. Калі ён паднімаў свае доўгія цёмныя вейкі, з-пад іх праглядалі бліскучыя вочы, якія запалі мне глыбока ў душу.

Ад таго часу мы пасябравалі. Хлопец прыехаў на цэлых тры месяцы ў Польшчу і з гэтых трох месяцаў прынамсі два месяцы мы былі з ім неразлучныя. Але ж мусіў вяртацца на вучобу ва універсітэт за сваю граніцу, і трэба было расставацца. Ад таго часу мае думкі былі ўвесь час з ім.

Пачаўся новы навучальны год, і ў нашу групу (я вучуся на лекара) прыйшоў новы хлапец. Быў ён таксама прыстойны і адразу спадабаўся мне. Калі ён гаварыў са мною, мне здавалася, што гэта той з-за граніцы. Мы пачалі сустракацца, разам бывалі ў кіно, часамі — на дыскатэцы. Ён ведаў, што я пасябравала з чужаземцам, але рабіў выгляд, што гэта яму не перашкаджае. А я ўцягвалася ў новае знаёмства ўсё больш і больш. Была аднак верная таму хлопцу з-за граніцы, бо яму я аддалася і... хаця з другім хлопцам таксама цалавалася, аднак жа маім каханкам ён не быў.

І вось здарылася так, што хлопец з-за граніцы неўзабаве прыехаў наведаць мяне ізноў. Я якраз позна вярнулася дахаты, мяне праводзіў мой новы хлопец, а той сядзеў і чакаў мяне ў нас. Выйшла крыху непрыемна. А найбольш быў зайздросны той далейшы хлопец, бо беластоцкі ведаў пра яго, а ён жа думаў, што ў мяне адзіны. Адным словам, ён на мяне абразіўся, але паўтарае, што кахае мяне надалей, і мае прэтэнзію да мяне, што я не чакала яго. Аднак жа жанячкі ніякай ён не прапануе, і я яму сказала, што маю права хадзіць з кім хачу. Але адчуваю, што кахаю яго. Зрэшты, кахаю іх абодвух. Не магу рашыцца парваць з адным з іх. Бо яны і прыстойныя і мілыя ў адносінах да мяне.

Сэрцайка, скажы, калі ласка, а што ты мне параіш?! Ці ўжо звязацца трывала з тым хлопцам, што жыве ў Беластоку, амаль побач мяне, ці лепш з тым хлопцам з-за граніцы?

Алінка

Алінка! Усё залежыць ад таго, якая гэта „заграніца“.

А так па-праўдзе, відаць, рана яшчэ табе думаць пра мужа. Яшчэ табе кожны хлопец добры абы быў прыстойны і кахаў цябе.

Сэрцайка

ВЕР-НЕ ВЕР

Астроне! Прысніўся мне дзіўны сон. Быццам я знаходжуся ў касцёле і там усе людзі, як і павінны быць, моляцца, а я ем вараную рыбу. Пэўна, сон мой нядобры, як думаеш, Астроне?

Люся

Мне прыснілася дачка маёй хроснай маці. Быццам бы ў яе былі вельмі прыгожыя валасы, доўгія, залацістыя, а я яе чамусьці біла. Ага, гэта ж яна мне не аформіла нейкай справы, якую мела аформіць. Што можа абазначаць гэты сон?

Таня

Астроне! Мне прысніўся сон, быццам я была цяжарная. Не ведаю, ці гэта штосьць значыць, але мне 30 гадоў. А маёй сяброўцы наадварот, снілася, што яна бачыла цяжарную жанчыну. Ці гэтыя сны маюць іншае значэнне, ці адно і тое ж?

Эва

Люся! Што датычыць твайго сну, дык ён не надта добры. Калі сніцца касцёл, дык гэта абазначае нейкі сум. Тым больш, што ты ў гэтым касцёле ела рыбу, а гэта б ужо напэўна абазначала нейкую непрыемнасць ці хваробу.

Твой сон, Таня, абазначае нейкі прыбытак, а мо нейкую паездку, падарожжа.

Наконт твайго сну, Эва, дык магу толькі сказаць, што мае ён крыху іншае значэнне, чым сон тваёй сяброўкі. Калі маладой жанчыне сніцца, што яна цяжарная, абазначае гэта шчасце ў каханні. Калі ж такое прысніцца старой жанчыне, прадвяшчае гэта яе хуткую смерць. Што датычыцца сну тваёй сяброўкі, у якім яна бачыла цяжарную жанчыну, дык абазначае ён нечаканы прыбытак.

Астрон

Зорка
СТАРОНКА ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ

Мікола Чарняўскі

СОНЕЧНЫЯ СЛОВЫ

Ёсць словы сонечныя ў нас —
Сябрам сваім заўсёды
Жадаем шчыра:
— У добры час!
Віншуем
— З НОВЫМ ГОДАМ!

А Новы год ужо ідзе
Руплівым крокам нашым.
Мы знаем:
Ён не падвядзе,
Яму ад сэрца кажам:
— Калі ласка!

А гэта значыць, —
Мы расцём,
Як волаты, дужэем.
На ўсіх вятрах
З самім жыццём
Мудрэем і мужнеем.

А гэта значыць, —
Быць вясне.
І ў студзеньскую замець
Святло,
Што сонца ўсход нясе,
Хмурынкам не запляміць.

А гэта значыць,
Міру быць,
Братэрству,
Працы.
Дружбе,
Зямлю бацькоў душой любіць,
За мір заўжды змагацца.

Ёсць словы сонечныя ў нас —
Усім сябрам-народам
Жадаем шчыра:
— У добры час!
Віншуем:
— З НОВЫМ ГОДАМ!

Уладзімір Разумневіч

Таемная мара

Калі ў цябе імяніны, табе прыносяць падарункі. А калі надыходзіць Новы год — падарункі атрымліваюць усе. Вось ужо спяшаецца да нас Дзядуля Мароз з поўным мехам падарункаў. Да цябе яшчэ не прыходзіў? Мабыць, не паспеў. У кожнай хаце чакаюць яго нецярплівa хлопчыкі і дзяўчаткі. А бывае і так...

Цімох сустрэў Казіка і спытаў:

— У цябе ёсць таемная мара?

— Што, што? — не зразумеў Казік. — Якая яшчэ таемная мара?

— Ну, на Новы год, — растлумачыў Цімох, — усе людзі чагосьці спадзяюцца. У таямніцы ад іншых. Я вось хачу, каб Дзед Мароз падарыў мне шмат цукеркаў і кніжку пра чараўнікоў. Зусім такую, якая ёсць у цябе. А ты чаго хочаш?

— Хачу дастаць маленькіх цвічкоў...

— Ха! Адкуль у Дзеда Мароза будуць цвічкі? Ён жа не столяр!

— А яшчэ мне малаток патрэбны. Буду дошкі збіваць.

— Дзіўны ты, Казік, чалавек. Усе просяць у Дзеда Мароза цукеркаў, а ты — малаток...

— І я ў мінулым годзе прасіў цукеркаў. Учапіўся за мяшок і сказаў: „Аддайце яго мне!“ Дзед Мароз палкай па падлозе як стукне. „Ненасытных, — кажа, — такіх, якім усяго мала, не цярплю, падарункаў ім не даю!“ Усе дзеці ў прадшколлі смакталі цукеркі, а я — свой палец. Нясоладка!“

— Я больш цукеркаў прасіць не буду! Мне б лепш цвічкоў ды малаток. Зрмайструю ракету і падару прадшколлю.

Пагаварылі два сябры і разышліся. А вечарам у Казікаву хату пастукаў Дзед Мароз. Быў ён маленькі, але барада ў яго была доўгая, амаль як сапраўдная.

Ён ветліва пакланіўся Казіку, усадзіў руку ў мяшок і выцягнуў з яго прыгаршчу цвікоў і новенькі малаток.

— Гэта табе, Казік, мой падарунак, на Новы год, — сказаў ён.

Казік уцешыўся:

— Ура! Дзядулька Мароз даведаўся пра маю таемную мару!

І тут раптам Дзед Мароз засмяяўся хлапечым голасам і шарпнуў сябе за бараду. Барада адляпілася, і Казік убачыў перад сабою... вясёлы твар свайго сябра Цімошкі.

— Ну як? Задаволены? — спытаў Цімох.

— Задаволены, задаволены, нават вельмі задаволены! — заскакаў Казік... — Толькі ведаеш што, пазыч мне сваю бараду на момант.

— Нашто табе?

— Трэба, — сказаў Казік і паглядзеў на полку, дзе ў яго ляжала кніжка пра добрых чараўнікоў.

Уладзімір Мацвеенка

Загадкі Зайкі-загадайкі

26

Стаяць каля сцежкі Юлькі,
На іх белыя кашулькі.
Сэрцы іх залатыя.
Адгадайце, хто такія?

27

Я прыродны дрывасек,
Сёння зноў асіну ссек.
Пойдзе ўся кара на ежу,
Ствол на часткі я парэжу.
У раку насіць іх буду —
Пабудую з іх запруду.

28

Добра знае кожны з вас:
Рэкардсмен я ў стылі „брас“,
Але нешта медалі
Да мяне не daплылі.

29

Вось загадка невялічка:
Ходзіць брацік і сястрычка.
Яна мігае штораз,
Брат грукоча у адказ.

30

Урадзіўся ён высокі,
Шаўкавісты, сінявокі.
Апранае нас здавён...
Здагадайцеся, хто ён?

Адказы знойдзеш у наступным нумары.

Адказы на загадкі з папярэдняга нумара: 21. Канікулы. 22. Камары. 23. Мак. 24. Гарбуз. 25. Морква.

Сяргей Новік-Пяюн

РАНІЦАЙ

Эх, насыпала праз ночку
Многа белага сняжочку!
Віснуць голькі дрэў уніз —
Гэтак снег на іх павіс.

Нібы ў казачнай красе —
У зімовай сад расе,
Каб на цуды падзівіцца,
Прыляцеў снягір
з сініцай.

Мілым птушачкам я рад,
Дам ім прыгаршчы зярнят.
Хай шчабечуць пад акном,
Покуль зноў
вясны прыжджом.

ДЗЕД МАРОЗ

Працаваў Мароз нямала:
Шаць на дрэвы кінуў ён,
Залатых прыгоршчы зорак
Прыляпіў да шыб акон.

І вісяць яны шнуркамі,
Як брыльянты, зіхацяць,
Быццам зорачкі на небе,
Усміхаюцца — мігцяць.

Белай коўдраю пакрыты,
Пазірае сонны бор,
Не спявае, як калісьці,
Развясёлых птушак хор.

Падышоў мароз да рэчкі —
І спынілася рака:
У кайданы закавала
Яе дзедава рука.

Люстра рэчкі ледзяное,
Глядзіць сонейка з нябёс.
І лятае ў санках снежных
З дзікім свістам Дзед Мароз.

ВЕРАБЕЙЧЫКІ

На марознае акно
Падаюць сняжынкі,
Я збіраю са стала
Хлеба акрушынкі.

Для крылатых пеюноў
Снеданне рыхтую,
Верабейчыкаў-сяброў
Чым магу частую.

І спяваюць у акне
Шэрыя клубочкі,
Пацяшаюць сэрца мне
Ад рана да ночкі.

TV TELEWIZJA WARSZAWA

PIĄTEK 28 XII 1990 r.

PROGRAM I

8.35 „Express gospodarczy"
8.55 Program dnia
9.00 Wiadomości poranne
9.10 „Rumburak" (2)
10.00 „Domowe przedszkole"
10.25 „Formuła miłości" — komedia prod. radz.
11.50 „Podróże na Kresy"
12.20 Krzemienie, kościoły, piramidy
13.00 „Przygody pana Michała" (9)
13.30 „Ermitaż" (4) — film dok.
14.05 „Bitwa pod Warną" — film dok.
15.05 „Powiązania" (9)
15.55 Program dnia
16.00 Wiadomości
16.10 „Video-Top"
16.20 „Wszystkie dzieci nasze są" — widowisko dla dzieci
17.15 Teleexpress
17.30 Studio Sport
18.20 „Odbicia" — serial TP
19.15 Dobranoc
19.30 Wiadomości
20.05 „Na skrzydłach orłów" (1) — film fab. USA
21.10 Pamięci Bird'a — tryumf Charlie Parkera
22.10 Panorama światowego sportu
22.40 Wiadomości wieczorne
22.55 Weekend w „Jedynce"
23.05 „Po godzinach" — film USA

PROGRAM II

6.55 Powitanie
7.55 CNN — Headline News
7.15 Magazyn TV Śniadaniowej
8.00 Panorama dnia
8.10 „Uica Sezamkowa"
9.10 Film
10.00 CNN — Headline News
10.15 Magazyn TV Śniadaniowej
10.55 Wrocław na antenie „2"
11.55 „Polacy" — Ryszarda Hanin
12.50 „Crime story" — serial
13.40 „Express gospodarczy"
14.00 CNN — Headline News
14.15 Program dnia
14.20 Przegląd prasy
14.30 „Czas akademicki"
15.00 „Ulica Sezamkowa"
16.00 „W labiryncie" (powt.)
16.30 Wzrockowa lista przebojów Marka Niedźwieckiego
17.00 „Noce i dnie" (4)
18.00—19.00 Program lokalny
19.00 „Obserwator"
19.20—21.30 Programy regionalne
21.30 Panorama dnia
21.45 Sport
21.55 „Crime story"
22.45 Program regionalny
23.05 Legendy filmu — Yves Montand
24.00 Komentarz dnia
0.05 CNN — Headline News

SOBOTA 29 XII 1990 r.

PROGRAM I

7.00 Program dnia
7.05 „W sobotę rano"
7.35 „Tydzień na działce"
8.05 „Z gwiazdą i turoniem po górach" — rep.
8.25 „Ziarno"
8.50 Wiadomości poranne
9.00 „Królowa śniegu" — film czech.
9.45 „Coś żywego" — film szwedzki
10.20 „Antarktyczny rok" — film dok.
10.50 „Bellona"
11.15 „Podróże na Kresy"
11.45 TV Koncert Życzeń
12.15 „Tam, gdzie żyją tygrysy" (1) — rep.
12.45 „Przygody pana Michała" (10, 11)
13.45 „Mieczysław Horszowski — nestor pianistów świata" — film dok.
15.10 25-lecie „Skaldów"
16.00 Fredraszki
17.15 Teleexpress
17.30 „Dynastia" (60)
18.20 Studio Sport
18.55 „Z kamerą wśród zwierząt"
19.15 Dobranoc
19.30 Wiadomości
20.05 „Piłkarski poker" — film pol.
21.50 Polska '90
22.35 Wiadomości wieczorne
22.50 Sportowa sobota
23.25 „Miejski kowboj" — film USA

PROGRAM II

7.00 CNN — Headline News
7.15 Magazyn TV Śniadaniowej
8.00 Panorama dnia
8.10 Magazyn TV Śniadaniowej
8.15 Tele-narty (2)
9.05 Magazyn TV Śniadaniowej
9.15 „Benny Hill"
9.45 Magazyn TV Śniadaniowej
10.00 CNN — Headline News
10.15 Magazyn TV Śniadaniowej
10.40 „Cudowne lata"
11.05 „W świecie ciszy"
11.25 Program dnia
11.30 „Rodzina Brettów" (12)
12.30 „Zwierzęta świata"
13.00 Film dok.
13.30 Spotkanie z Anną Lutosławską
14.00 „Kusza" — serial USA
14.30 „5—10—15"
15.30 „Strefa mroku" — serial USA
16.00 „Kontakt TV"
17.00 Dziewczyna roku
18.00 Program lokalny
18.30 „Benny Hill"
19.00 „Obserwator"
19.30 Galeria „2"
20.00 Wojciech Świtała — Najlepszy z Polaków w Konkursie Chopinowskim
21.00 „Dwa + 2"
21.30 Panorama dnia
21.45 „Słowo na niedzielę"
21.50 „Rodzina Brettów" (12)
22.45 Przegląd muzyczny
23.05 „Rozmowy bez sekretów"
23.55 Komentarz dnia
24.00 CNN — Headline News

NIEDZIELA 30 XII 1990 r.

PROGRAM I

7.00 „Witamy o siódmej"
7.30 Od stycznia do grudnia
8.55 Program dnia
9.00 „Biała niedźwiedzica" — film USA
10.30 „Przerwana cisza" (2)
11.10 „Żołnierz nieznany"
11.35 „Podróże na Kresy"
12.05 TV Koncert Życzeń
12.50 „Przygody pana Michała" (12)
13.20 Teatr dla dzieci: J. Kulmowa — „Bałwan i róża"
13.55 Magazyn „Morze"
14.15 „Pieprz i wanilia"
15.00 Widowisko muzyczne
16.50 Telewizjer
17.15 Teleexpress
17.30 „Dynastia" (61)
18.20 Studio Sport
19.00 Wieczorynka
19.30 Wiadomości
20.05 „Nie ma jak w domu" (cz. 1) — film włoski
21.40 Kabaret Olgi Lipińskiej
22.30 Wiadomości wieczorne
22.45 Świat '90
23.30 Sportowa niedziela
0.05 „Jeszcze jedna tajemnica" — serial sensac.

PROGRAM II

6.20 Powitanie
6.25 Panorama dnia
6.35 „Kaliber"
7.05 Przegląd tygodnia
7.40 „Nie ma jak w domu"
9.10 „Jutro poniedziałek"
9.30 Program lokalny
10.00 CNN — Headline News
10.15 Fundusz Żartu Narodowego
11.10 Muzyka małego ekranu
11.45 „Express Dimanche"
12.00 Program dnia
12.15 „Jeśli nadejdzie jutro" (5)
13.10 100 pytań do...
13.50 Śpiewa Hanna Banaszak
14.20 „Bracia z wyboru" — serial kanad.
15.10 „Kontakt TV"
16.10 „Wspólny rynek" (9) „Dania"
16.35 Wrocław na antenie „2"
17.05 Studio Sport
17.30 „Bliżej świata"
19.00 „Wydarzenie tygodnia"
19.30 Kraina Badenii-Wirtembergii
20.00 Wolfgang Amadeus — Światowe otwarcie Roku Mozarta
21.30 Panorama dnia
21.45 „Jeśli nadejdzie jutro"
22.45 „Uśmiech z Galicji"
23.15 „Być jego żoną" (2)
23.45 Komentarz dnia
23.50 CNN — Headline News

PONIEDZIAŁEK 31 XII 1990 r

PROGRAM I

8.55 Program dnia
9.00 „Święty Mikołaj i trzy misie" — film USA
9.50 „Sylwester w chmurach"
10.45 „Światła areny"
11.30 „Podróże na Kresy"
12.00 „Tele-audio-video"
12.30 Kinomania
13.00 „Przygody pana Michała" (13)
13.30 „Powiązania" (10)
14.50 „Tam, gdzie żyją tygrysy" (2)
15.55 Program dnia
16.00 Wiadomości
16.10 Tel. Teatr Rozmaitości: A. De Musset — „Nie trzeba się zarzekać"
17.15 Teleexpress
17.30 Studio Sport
18.20 Madonna na bis
19.00 Wieczorynka
19.30 Wiadomości
20.00 Orędzie Noworoczne
20.25 Teatr TV: P. Barz — „Kolacja na cztery ręce"
22.00 „Nowy Jork, 4 rano" — film fab. pr. pol.
23.30 Program rozrywkowy
24.00 Życzenia noworoczne
0.05 Szopka Noworoczna
1.10 „Jak tylko potrafisz" — film USA
3.10 „Frantic" — film USA

PROGRAM II

7.45 Powitanie
7.50 Panorama dnia
8.10 „Ulica Sezamkowa"
9.00 Magazyn TV Śniadaniowej
10.00 CNN — Headline News
10.15 Magazyn TV Śniadaniowej
11.00 Film fab.
12.30 Wzrockowa lista przebojów Marka Niedźwieckiego
12.55 Antena „2"
13.10 „Auto-moto Fan Klub"
13.40 „Zbliżenia, czyli to i owo o filmie"
14.10 „Hotel Zacisze" — film ang.
14.45 Historia Gold Wassera
15.00 Jujki — poprawianie historii
15.15 „Przeminęło z wiatrem" (1)
16.15 „Ojczyzna - polszczyzna"
16.30 Royal Gala — Koncert z Londynu
18.00 Program lokalny
18.30 Program rozrywkowy
19.00 Publicystyka kulturalna
19.20 Antena na Nowy Rok
19.30 Turniej Tańca Towarzyskiego
20.15 „Combatt Academy" — film USA
21.45 Panorama dnia
22.00 Sport
22.10 Sylwester w Teatrze Wielkim (cz. I)
23.20 Koncert orkiestry Z. Górnego
0.15 Program rozrywkowy
1.15 Koncert orkiestry Z. Górnego
1.45 Sylwester w Teatrze Wielkim (cz. II)
2.45 „Zamość '90"

WTOREK 1 I 1991 r.

PROGRAM I

8.55 Program dnia
9.00 „Rudy" — film USA
10.25 „Tęczowy Music Box"
11.20 „Podróże na Kresy"
11.50 Wiadomości oraz powtórzenie Orędzia Noworocznego
12.15 Koncert Noworoczny z Wiednia (cz. I)
12.50 „Wśród lodowców — na King George"
13.15 Koncert Noworoczny z Wiednia (cz. II)
14.00 „Barcelona Gaudiego" — film dok.
14.15 De Mono — Oh Yeah!
15.00 W Starym Kinie: „Florian" — film pol. z 1939 r.
16.40 Studio Sport
17.15 Teleexpress
17.30 „Dynastia" (62)
18.20 Studio Sport
19.00 Wieczorynka
19.30 Wiadomości
20.05 „Carmen na lodzie" — film RFN
21.40 Bob Geldof w Warszawie

PROGRAM II

7.55 Powitanie
8.00 „Ulica Sezamkowa"
9.00 Mag. TV Śniadaniowej
9.30 Kolędy dziecięcego chóru z Istebnej
10.00 CNN — Headline News
10.15 „Polacy" — film dok.
11.00 „National Geographic"
12.00 „Jastrzębia mądrość" — film fab. pol.-czech.
13.30 „Przeminęło z wiatrem" (2)
14.30 Pomóżmy dzieciom — koncert z Londynu na rzecz głodujących dzieci
15.35 Benefis. Promocja — Jacek Wójcicki
16.30 „Kontakt TV"
17.30 Program rozrywkowy
18.20 Modlitwa wieczorna
18.50 Recital Leszka Długosza
19.30 Kolędy w wykonaniu dziecięcego zespołu „Chochliki"
20.00 Dziewczyna roku
21.00 Program muzyczny
21.30 Panorama dnia
21.45 „Magic Moments" — film ang.
23.25 Koncert Orkiestry Zbigniewa Górnego
23.55 Komentarz dnia
24.00 CNN — Headline News

ŚRODA 2 I 1991 r.

PROGRAM I

7.40 „Express gospodarczy"
8.00 „Dzień dobry"
9.00 Wiadomości poranne
9.10 „Domowe przedszkole"
9.35 „Przyjemne z pożytecznym"
9.55 „Dynastia" (63)
12.00 Kryptonim „Klio"
12.30 Sylwetki histor.
13.00 Człowiek i środowisko
13.30 Spotkania z literaturą
14.05 Agroszkoła
14.35 Ekonomika dla rolnika
14.45 Chemia bez tajemnic
15.00 Język niemiecki (17)
15.30 Uniwersytet Nauczyc.
15.55 Program dnia
16.00 Wiadomości
16.10 „Video-Top"
16.20 „Jeden rok w szkole" (1) — film czech.
16.50 „Sami o sobie"
17.15 Teleexpress
17.30 „Biznes" — pr. publ.
17.55 „10 minut"
18.10 Klinika zdrowego człowieka
18.30 Film dok.
19.15 Dobranoc
19.30 Wiadomości
20.05 „Dynastia" (63)
21.00 Program publ.
21.30 Program rozr.
22.00 „Wesole miasteczko" — film dok.
22.30 Wiadomości wieczorne

PROGRAM II

8.00 Panorama dnia
8.10 „Ulica Sezamkowa"
9.10 Mag. TV Śniadaniowej
10.00 CNN — Headline News
10.15 Mag. TV Śniadaniowej
11.15 Film fab.
12.15 Film dokumentalny
13.10 Magazyn narciarski
13.40 „Express gospodarczy"
14.00 CNN — Headline News
14.15 Program dnia
14.20 Przegląd prasy
14.30 Publicystyka
15.00 „Ulica Sezamkowa"
16.00 „Kontakt TV"
17.00 „Przychodnia wszelkich dolegliwości" (5)
18.00 Programy lokalne
18.30 „M.A.S.H." — serial USA
19.00 „Obserwator"
19.30 „Organy polskie"
20.00 „Cały świat gra komedię"
20.40 Moje książki — A. Trzaskowski
21.00 „Nienawiść za nienawiść" (3) — rep.
21.30 Panorama dnia
21.45 Sport
21.55 „W labiryncie"
22.25 „Telewizja nocą"
23.10 Mówiąc najprościej — Andrzej Szczypiorski
23.15 Komentarz dnia
23.30 CNN — Headline News

CZWARTEK 3 I 1991 r.

PROGRAM I

8.00 „Dzień dobry"
9.00 Wiadomości poranne
9.10 Program public.
9.25 „Domowe przedszkole"
9.50 „Gliniarz i prokurator"
10.40 „To się może przydać"
11.55 Aktualności telegazety
12.00 „Ordy" — serial anim.
12.30 „Józef Bem" (1) — film dok.
13.00 Fizyka
13.30 Spotkania z literaturą
14.05 Agroszkoła
14.30 Przez lądy i morza
15.05 „Kim być?"
15.30 Uniwersytet Nauczyc.
15.55 Program dnia
16.00 Wiadomości
16.10 „Video-Top"
16.20 „Kwant" oraz film z serii „Ordy"
17.15 Teleexpress
17.30 „Spojrzenia"
18.00 „10 minut"
18.10 „Tam, gdzie żyją tygrysy" (3)
18.50 Magazyn Katolicki
19.15 Dobranoc
19.30 Wiadomości
20.10 „Gliniarz i prokurator" (4)
21.00 „Pegaz"
21.30 „Interpelacje"
22.35 Wiadomości wieczorne
22.55 „Zamość '90" — Maxime Howard

PROGRAM II

8.00 Panorama dnia
8.10 „Ulica Sezamkowa"
9.10 Mag. TV Śniadaniowej
10.00 CNN — Headline News
10.15 Mag. TV Śniadaniowej
11.15 Film fabularny
12.45 Program dnia
12.50 Przegląd prasy
13.00 Program o sztuce
14.00 CNN — Headline News
14.15 Publicystyka
15.00 „Ulica Sezamkowa"
16.00 Magazyn krajów nadbałtyckich
17.00 Spotkanie z A. Kaszpirowskim
18.00 Program lokalny
18.30 „Cudowne lata" — serial USA
19.00 „Obserwator"
19.30 Widowisko baletowe
20.05 Studio Sport
21.00 Ekspres reporterów
21.30 Panorama dnia
21.45 Sport
21.55 Kino Studyjne „2"
23.40 Rozmowy z Czesławem Miłoszem
23.55 Komentarz dnia
24.00 CNN — Headline News
0.15 Kurs jęz. ang.

Калядар на 1991 год • Нам патрэбна еднасць • Жыве яшчэ традыцыя! • Вершы Зьнiча i Iгара Бабкова • Калядны вечар у Чыкага • Новы вакзал у Бельску • Парады i гумар.

TV TELEWIZJA WARSZAWA

PIĄTEK 28 XII 1990 r.

PROGRAM I

8.35 „Express gospodarczy"
8.55 Program dnia
9.00 Wiadomości poranne
9.10 „Rumburak" (2)
10.00 „Domowe przedszkole"
10.25 „Formuła miłości" — komedia prod. radz.
11.50 „Podróże na Kresy"
12.20 Krzemienie, kościoły, piramidy
13.00 „Przygody pana Michała" (9)
13.30 „Ermitaż" (4) — film dok.
14.05 „Bitwa pod Warną" — film dok.
15.05 „Powiązania" (9)
15.55 Program dnia
16.00 Wiadomości
16.10 „Video-Top"
16.20 „Wszystkie dzieci nasze są" — widowisko dla dzieci
17.15 Teleexpress
17.30 Studio Sport
18.20 „Odbicia" — serial TP
19.15 Dobranoc
19.30 Wiadomości
20.05 „Na skrzydłach orłów" (1) — film fab. USA
21.10 Pamięci Bird'a — tryumf Charlie Parkera
22.10 Panorama światowego sportu
22.40 Wiadomości wieczorne
22.55 Weekend w „Jedynce"
23.05 „Po godzinach" — film USA

PROGRAM II

6.55 Powitanie
7.55 CNN — Headline News
7.15 Magazyn TV Śniadaniowej
8.00 Panorama dnia
8.10 „Ulica Sezamkowa"
9.10 Film
10.00 CNN — Headline News
10.15 Magazyn TV Śniadaniowej
10.55 Wrocław na antenie „2"
11.55 „Polacy" — Ryszarda Hanin
12.50 „Crime story" — serial
13.40 „Express gospodarczy"
14.00 CNN — Headline News
14.15 Program dnia
14.20 Przegląd prasy
14.30 „Czas akademicki"
15.00 „Ulica Sezamkowa"
16.00 „W labiryncie" (powt.)
16.30 Wzrockowa lista przebojów Marka Niedźwieckiego
17.00 „Noce i dnie" (4)
18.00—19.00 Program lokalny
19.00 „Obserwator"
19.20—21.30 Programy regionalne
21.30 Panorama dnia
21.45 Sport
21.55 „Crime story"
22.45 Program regionalny
23.05 Legendy filmu — Yves Montand
24.00 Komentarz dnia
0.05 CNN — Headline News

SOBOTA 29 XII 1990 r.

PROGRAM I

7.00 Program dnia
7.05 „W sobotę rano"
7.35 „Tydzień na działce"
8.05 „Z gwiazdą i turoniem po górach" — rep.
8.25 „Ziarno"
8.50 Wiadomości poranne
9.00 „Królowa śniegu" — film czech.
9.45 „Coś żywego" — film szwedzki
10.20 „Antarktyczny rok" — film dok.
10.50 „Bellona"
11.15 „Podróże na Kresy"
11.45 TV Koncert Życzeń
12.15 „Tam, gdzie żyją tygrysy" (1) — rep.
12.45 „Przygody pana Michała" (10, 11)
13.45 „Mieczysław Horszowski — nestor pianistów świata" — film dok.
15.10 25-lecie „Skaldów"
16.00 Fredraszki
17.15 Teleexpress
17.30 „Dynastia" (60)
18.20 Studio Sport
18.55 „Z kamerą wśród zwierząt"
19.15 Dobranoc
19.30 Wiadomości
20.05 „Piłkarski poker" — film pol.
21.50 Polska '90
22.35 Wiadomości wieczorne
22.50 Sportowa sobota
23.25 „Miejski kowboj" — film USA

PROGRAM II

7.00 CNN — Headline News
7.15 Magazyn TV Śniadaniowej
8.00 Panorama dnia
8.10 Magazyn TV Śniadaniowej
8.15 Tele-narty (2)
9.05 Magazyn TV Śniadaniowej
9.15 „Benny Hill"
9.45 Magazyn TV Śniadaniowej
10.00 CNN — Headline News
10.15 Magazyn TV Śniadaniowej
10.40 „Cudowne lata"
11.05 „W świecie ciszy"
11.25 Program dnia
11.30 „Rodzina Brettów" (12)
12.30 „Zwierzęta świata"
13.00 Film dok.
13.30 Spotkanie z Anną Lutosławską
14.00 „Kusza" — serial USA
14.30 „5—10—15"
15.30 „Strefa mroku" — serial USA
16.00 „Kontakt TV"
17.00 Dziewczyna roku
18.00 Program lokalny
18.30 „Benny Hill"
19.00 „Obserwator"
19.30 Galeria „2"
20.00 Wojciech Świtała — Najlepszy z Polaków w Konkursie Chopinowskim
21.00 „Dwa + 2"
21.30 Panorama dnia
21.45 „Słowo na niedzielę"
21.50 „Rodzina Brettów" (12)
22.45 Przegląd muzyczny
23.05 „Rozmowy bez sekretów"
23.55 Komentarz dnia
24.00 CNN — Headline News

NIEDZIELA 30 XII 1990 r.

PROGRAM I

7.00 „Witamy o siódmej"
7.30 Od stycznia do grudnia
8.55 Program dnia
9.00 „Biała niedźwiedzica" — film USA
10.30 „Przerwana cisza" (2)
11.10 „Żołnierz nieznany"
11.35 „Podróże na Kresy"
12.05 TV Koncert Życzeń
12.50 „Przygody pana Michała" (12)
13.20 Teatr dla dzieci: J. Kulmowa — „Bałwan i róża"
13.55 Magazyn „Morze"
14.15 „Pieprz i wanilia"
15.00 Widowisko muzyczne
16.50 Telewizjer
17.15 Teleexpress
17.30 „Dynastia" (61)
18.20 Studio Sport
19.00 Wieczorynka
19.30 Wiadomości
20.05 „Nie ma jak w domu" (cz. 1) — film włoski
21.40 Kabaret Olgi Lipińskiej
22.30 Wiadomości wieczorne
22.45 Świat '90
23.30 Sportowa niedziela
0.05 „Jeszcze jedna tajemnica" — serial sensac.

PROGRAM II

6.20 Powitanie
6.25 Panorama dnia
6.35 „Kaliber"
7.05 Przegląd tygodnia
7.40 „Nie ma jak w domu"
9.10 „Jutro poniedziałek"
9.30 Program lokalny
10.00 CNN — Headline News
10.15 Fundusz Żartu Narodowego
11.10 Muzyka małego ekranu
11.45 „Express Dimanche"
12.00 Program dnia
12.15 „Jeśli nadejdzie jutro" (5)
13.10 100 pytań do...
13.50 Śpiewa Hanna Banaszak
14.20 „Bracia z wyboru" — serial kanad.
15.10 „Kontakt TV"
16.10 „Wspólny rynek" (9) „Dania"
16.35 Wrocław na antenie „2"
17.05 Studio Sport
17.30 „Bliżej świata"
19.00 „Wydarzenie tygodnia"
19.30 Kraina Badenii-Wirtembergii
20.00 Wolfgang Amadeus — Światowe otwarcie Roku Mozarta
21.30 Panorama dnia
21.45 „Jeśli nadejdzie jutro"
22.45 „Uśmiech z Galicji"
23.15 „Być jego żoną" (2)
23.45 Komentarz dnia
23.50 CNN — Headline News

PONIEDZIAŁEK 31 XII 1990 r.

PROGRAM I

8.55 Program dnia
9.00 „Święty Mikołaj i trzy misie" — film USA
9.50 „Sylwester w chmurach"
10.45 „Światła areny"
11.30 „Podróże na Kresy"
12.00 „Tele-audio-video"
12.30 Kinomania
13.00 „Przygody pana Michała" (13)
13.30 „Powiązania" (10)
14.50 „Tam, gdzie żyją tygrysy" (2)
15.55 Program dnia
16.00 Wiadomości
16.10 Tel. Teatr Rozmaitości: A. De Musset — „Nie trzeba się zarzekać"
17.15 Teleexpress
17.30 Studio Sport
18.20 Madonna na bis
19.00 Wieczorynka
19.30 Wiadomości
20.00 Orędzie Noworoczne
20.25 Teatr TV: P. Barz — „Kolacja na cztery ręce"
22.00 „Nowy Jork, 4 rano" — film fab. pr. pol.
23.30 Program rozrywkowy
24.00 Życzenia noworoczne
0.05 Szopka Noworoczna
1.10 „Jak tylko potrafisz" — film USA
3.10 „Frantic" — film USA

PROGRAM II

7.45 Powitanie
7.50 Panorama dnia
8.10 „Ulica Sezamkowa"
9.00 Magazyn TV Śniadaniowej
10.00 CNN — Headline News
10.15 Magazyn TV Śniadaniowej
11.00 Film fab.
12.30 Wzrockowa lista przebojów Marka Niedźwieckiego
12.55 Antena „2"
13.10 „Auto-moto Fan Klub"
13.40 „Zbliżenia, czyli to i owo o filmie"
14.10 „Hotel Zacisze" — film ang.
14.45 Historia Gold Wassera
15.00 Jujki — poprawianie historii
15.15 „Przeminęło z wiatrem" (1)
16.15 „Ojczyzna - polszczyzna"
16.30 Royal Gala — Koncert z Londynu
18.00 Program lokalny
18.30 Program rozrywkowy
19.00 Publicystyka kulturalna
19.20 Antena na Nowy Rok
19.30 Turniej Tańca Towarzyskiego
20.15 „Combatt Academy" — film USA
21.45 Panorama dnia
22.00 Sport
22.10 Sylwester w Teatrze Wielkim (cz. I)
23.20 Koncert orkiestry Z. Górnego
0.15 Program rozrywkowy
1.15 Koncert orkiestry Z. Górnego
1.45 Sylwester w Teatrze Wielkim (cz. II)
2.45 „Zamość '90"

WTOREK 1 I 1991 r.

PROGRAM I

8.55 Program dnia
9.00 „Rudy" — film USA
10.25 „Tęczowy Music Box"
11.20 „Podróże na Kresy"
11.50 Wiadomości oraz powtórzenie Orędzia Noworocznego
12.15 Koncert Noworoczny z Wiednia (cz. I)
12.50 „Wśród lodowców — na King George"
13.15 Koncert Noworoczny z Wiednia (cz. II)
14.00 „Barcelona Gaudiego" — film dok.
14.15 De Mono — Oh Yeah!
15.00 W Starym Kinie: „Florian" — film pol. z 1939 r.
16.40 Studio Sport
17.15 Teleexpress
17.30 „Dynastia" (62)
18.20 Studio Sport
19.00 Wieczorynka
19.30 Wiadomości
20.05 „Carmen na lodzie" — film RFN
21.40 Bob Geldof w Warszawie

PROGRAM II

7.55 Powitanie
8.00 „Ulica Sezamkowa"
9.00 Mag. TV Śniadaniowej
9.30 Kolędy dziecięcego chóru z Istebnej
10.00 CNN — Headline News
10.15 „Polacy" — film dok.
11.00 „National Geographic"
12.00 „Jastrzębia mądrość" — film fab. pol.-czech.
13.30 „Przeminęło z wiatrem" (2)
14.30 Pomóżmy dzieciom — koncert z Londynu na rzecz głodujących dzieci
15.35 Benefis. Promocja — Jacek Wójcicki
16.30 „Kontakt TV"
17.30 Program rozrywkowy
18.30 Modlitwa wieczorna
18.50 Recital Leszka Długosza
19.30 Kolędy w wykonaniu dziecięcego zespołu „Chochliki"
20.00 Dziewczyna roku
21.00 Program muzyczny
21.30 Panorama dnia
21.45 „Magic Moments" — film ang.
23.25 Koncert Orkiestry Zbigniewa Górnego
23.55 Komentarz dnia
24.00 CNN — Headline News

ŚRODA 2 I 1991 r.

PROGRAM I

7.40 „Express gospodarczy"
8.00 „Dzień dobry"
9.00 Wiadomości poranne
9.10 „Domowe przedszkole"
9.35 „Przyjemne z pożytecznym"
9.55 „Dynastia" (63)
12.00 Kryptonim „Klio"
12.30 Sylwetki histor.
13.00 Człowiek i środowisko
13.30 Spotkania z literaturą
14.05 Agroszkoła
14.35 Ekonomika dla rolnika
14.45 Chemia bez tajemnic
15.00 Język niemiecki (17)
15.30 Uniwersytet Nauczyc.
15.55 Program dnia
16.00 Wiadomości
16.10 „Video-Top"
16.20 „Jeden rok w szkole" (1) — film czech.
16.50 „Sami o sobie"
17.15 Teleexpress
17.30 „Biznes" — pr. publ.
17.55 „10 minut"
18.10 Klinika zdrowego człowieka
18.30 Film dok.
19.15 Dobranoc
19.30 Wiadomości
20.05 „Dynastia" (63)
21.00 Program publ.
21.30 Program rozr.
22.00 „Wesołe miasteczko" — film dok.
22.30 Wiadomości wieczorne

PROGRAM II

8.00 Panorama dnia
8.10 „Ulica Sezamkowa"
9.10 Mag. TV Śniadaniowej
10.00 CNN — Headline News
10.15 Mag. TV Śniadaniowej
11.15 Film fab.
12.15 Film dokumentalny
13.10 Magazyn narciarski
13.40 „Express gospodarczy"
14.00 CNN — Headline News
14.15 Program dnia
14.20 Przegląd prasy
14.30 Publicystyka
15.00 „Ulica Sezamkowa"
16.00 „Kontakt TV"
17.00 „Przychodnia wszelkich dolegliwości" (5)
18.00 Programy lokalne
18.30 „M.A.S.H." — serial USA
19.00 „Obserwator"
19.30 „Organy polskie"
20.00 „Cały świat gra komedię"
20.40 Moje książki — A. Trzaskowski
21.00 „Nienawiść za nienawiść" (3) — rep.
21.30 Panorama dnia
21.45 Sport
21.55 „W labiryncie"
22.25 „Telewizja nocą"
23.10 Mówiąc najprościej — Andrzej Szczypiorski
23.15 Komentarz dnia
23.30 CNN — Headline News

CZWARTEK 3 I 1991 r.

PROGRAM I

8.00 „Dzień dobry"
9.00 Wiadomości poranne
9.10 Program public.
9.25 „Domowe przedszkole"
9.50 „Gliniarz i prokurator"
10.40 „To się może przydać"
11.55 Aktualności telegazety
12.00 „Ordy" — serial anim.
12.30 „Józef Bem" (1) — film dok.
13.00 Fizyka
13.30 Spotkania z literaturą
14.05 Agroszkoła
14.30 Przez lądy i morza
15.05 „Kim być?"
15.30 Uniwersytet Nauczyc.
15.55 Program dnia
16.00 Wiadomości
16.10 „Video-Top"
16.20 „Kwant" oraz film z serii „Ordy"
17.15 Teleexpress
17.30 „Spojrzenia"
18.00 „10 minut"
18.10 „Tam, gdzie żyją tygrysy" (3)
18.50 Magazyn Katolicki
19.15 Dobranoc
19.30 Wiadomości
20.10 „Gliniarz i prokurator" (4)
21.00 „Pegaz"
21.30 „Interpelacje"
22.35 Wiadomości wieczorne
22.55 „Zamość '90" — Maxime Howard

PROGRAM II

8.00 Panorama dnia
8.10 „Ulica Sezamkowa"
9.10 Mag. TV Śniadaniowej
10.00 CNN — Headline News
10.15 Mag. TV Śniadaniowej
11.15 Film fabularny
12.45 Program dnia
12.50 Przegląd prasy
13.00 Program o sztuce
14.00 CNN — Headline News
14.15 Publicystyka
15.00 „Ulica Sezamkowa"
16.00 Magazyn krajów nadbałtyckich
17.00 Spotkanie z A. Kaszpirowskim
18.00 Program lokalny
18.30 „Cudowne lata" — serial USA
19.00 „Obserwator"
19.30 Widowisko baletowe
20.05 Studio Sport
21.00 Ekspres reporterów
21.30 Panorama dnia
21.45 Sport
21.55 Kino Studyjne „2"
23.40 Rozmowy z Czesławem Miłoszem
23.55 Komentarz dnia
24.00 CNN — Headline News
0.15 Kurs jęz. ang.

Каляндар на 1991 год ● Нам патрэбна еднасць ● Жыве яшчэ традыцыя! ● Вершы Зьніча і Ігара Бабкова ● Калядны вечар у Чыкага ● Новы вакзал у Бельску ● Парады і гумар.

МАЛАЯ КРЫЖАВАНКА З ЛОЗУНГАМ

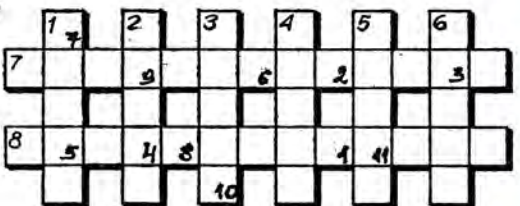
Упоперак: 7) медыцынскае абсталяванне для нагляду за працай сэрца, 8) мінская маладзёжная беларускамоўная газета.

Уніз: 1) наркатычны сродак, 2) жонка нябожчыка, 3) пара года, 4) прадстаўнік асноўнага насельніцтва Польшчы, 5) дзяржава ў Азіі, 6) ручны млын.

Літары з клетак, панумараваных у правым ніжнім рагу, створаць лозунг, які з'яўляецца разгадкай. Сярод чытачоў, якія на працягу месяца прышлюць у рэдакцыю правільныя адказы, будуць разыграны кніжныя ўзнагароды.

Адказы на крыжаванку з № 46. Упоперак: балота, граблі, ланцуг, даярка, Ангара, бацькі, завала, серада, каваль, частка, пальма, долата, дэфект, камель, арэнда. **Уніз:** барада, талака, груган, літара, ярасць, галава, барока, кісель, задача, лаянка, вафель, страла, паніка, мадэль, доктар, тамада.

Кніжную ўзнагароду выйграла Наташа Русачык з Бельска-Падляшскага.

ЧАСТУШКІ

(НЕЦЭНЗУРНЫЯ)

Самалёт ляціць —
Крылы модныя.
Ў нім калгаснікі ляцяць,
Ўсе галодныя.

Ж... гола, лапці ў клетку,
Выканаем пяцілетку!

Ленін Троцкаму сказаў:
— Я мяшок мукі дастаў.
Мне куліч, табе маца.
Ламца-дрыца-гоп-са-са.

Калі Ленін паміраў,
Сталіну наказываў:
Многа хлеба не давай,
Мяса не паказывай.

Мал. А. Шавеля („Вожык“).

ЖАБІНЫ КАЗКІ

* * *

Аднойчы жаба Піпа прыйшла ў магазін халадзільнікаў і сказала, што яна — фінскі халадзільнік „Розен-Леў“. Чатырохкамерны!!!
Дырэктар, вядома, вельмі ўцешыўся і схаваў Піпу пад прылавак для „сваіх“ кліентаў.
І хутка Піпу адвязлі на дачу да аднаго вялікага партыйнага кіраўніка. У яго было вельмі многа дэфіцытных прадуктаў і яму якраз патрэбны быў ёмісты чатырохкамерны халадзільнік.
Спачатку пратухла асятрына, потым амерыканскія селядцы, а яшчэ потым какосавыя арэхі.
— Чаму ж ты нічога не замаражваеш?! — раскрычаўся кіраўнік.

А Піпа яму тлумачыць:
— Я спецыяльны халадзільнік, мяне спачатку трэба падрыхтаваць да замарожвання!

Але гэты кіраўнік не сціхае: „У мяне какосы прапалі! Чорная ікра пратухла!“

Надаела Піпе гэта слухаць і яна кажа:
— Я спецыяльны халадзільнік, працую толькі ва ўмовах Крайняга Севера. Трэба было чытаць інструкцыю!
І паскакала ў лес.

СЯРГЕЙ СЯДОЎ

БО Я ЎЖО...

У школу да хлопцаў прыйшоў гігіеніст з дакладам на тэму шкоднасці ананізму. Пасля даклада загадаў ён хлопцам, якія ананізуюцца, сесці ў левым радзе партаў, а тым, якія не ананізуюцца, — у правым. Адзін з хлопцаў астаўся стаяць паміж радамі:

— А што з табою, — пытаецца гігіеніст, — чаму не сядаеш?
— Бо я ўжо цюпцяю...

МУЗЕЙНЫ ФОНД

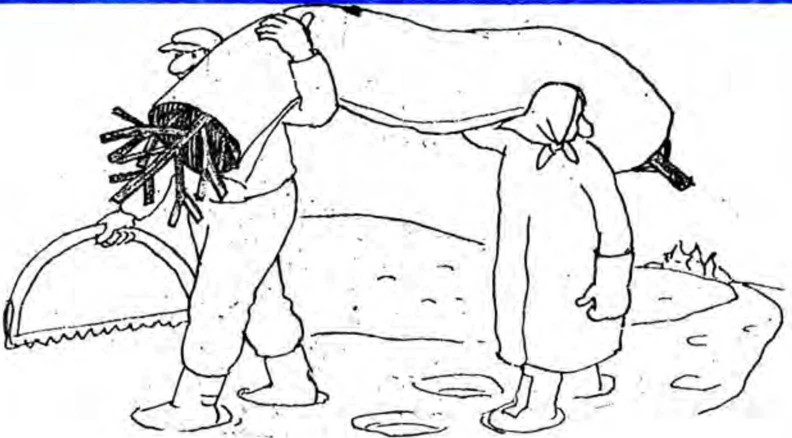
Грамадскі камітэт пабудовы Музея помнікаў беларускай культуры праводзіць збор грошай на пабудову музея. Ахвяраванні трэба дасылаць на такі адрас:
Bank Spółdzielczy w Hajnówce Nr Konta 905217-1922-132-3.
У замежнай валюце: Narodowy Bank Polski I Oddział w Białymstoku nr rachunku walutowego 5021-24325-152-6787, nr rachunku walutowego w rublach 5021-24325-151-6201.
Жыхары БССР грашовыя ахвяраванні могуць уплачваць на рахунак 141713 у Рэспубліканскім жылсацбанку горада Мінска.

Спіс чарговых ахвяравальнікаў:

3565.	**Уладзімір Васілюк (Гайнаўка)**	— 5000 зл.
3566.	**Ілья Агіевіч (Орля)**	— 5000 зл.
3567.	**Васіль Андраюк (Гайнаўка)**	— 5000 зл.
3568.	**Збігнеў Енджаеўскі (Гайнаўка)**	— 5000 зл.
3569.	**Грамадска (Гайнаўка)**	— 5000 зл.
3570.	**Віктар Кабац (Гайнаўка)**	— 20000 зл.
3571.	**Уладзімір Юроцкі (Гайнаўка)**	— 20000 зл.
3572.	**Анеля Манах (Гайнаўка)**	— 10000 зл.
3573.	**Ядвіга Дамброўская (Гайнаўка)**	— 10000 зл.
3574.	**Зінаіда Такаюк (Гайнаўка)**	— 20000 зл.
3575.	**Ніна Лаўрыновіч (Гайнаўка)**	— 10000 зл.
3576.	**Лідзія Ляўчук (Гайнаўка)**	— 10000 зл.
3577.	**Леакадзія Саевіч (Гайнаўка)**	— 20000 зл.
3578.	**Пятро Амельянюк (Гайнаўка)**	— 10000 зл.
3579.	**Галіна Кабац (Гайнаўка)**	— 10000 зл.
3580.	**Эдуард Рыгаровіч (Гайнаўка)**	— 20000 зл.
3581.	**Андрэй Ракоўскі (Гайнаўка)**	— 10000 зл.
3582.	**Галіна Хіліманюк (Гайнаўка)**	— 10000 зл.
3583.	**Ядвіга Патэюк (Гайнаўка)**	— 10000 зл.
3584.	**Марыя Раманюк (Гайнаўка)**	— 10000 зл.
3585.	**Ніна Кірылюк (Гайнаўка)**	— 20000 зл.
3586.	**а. Рышард Залеўскі (Гайнаўка)**	— 20000 зл.
3587.	**Антаніна Скарук (Гайнаўка)**	— 10000 зл.
3588.	**а. М. Негярэвіч (Гайнаўка)**	— 10000 зл.
3589.	**Васіль Іванюк (Гайнаўка)**	— 10000 зл.
3590.	**Канстанцін Бялюк (Сідарка)**	— 60000 зл.
3591.	**А. Бруй (Беласток)**	— 20000 зл.

Дзякуем.

Наш адрас: Społeczny Komitet Budowy Muzeum Zabytków Kultury Białoruskiej. 17-200 Hajnówka, ul. Wyzwolenia 6. Тэлефон 28-89.

Ніва

Орган Галоўнага праўлення Беларускага грамадска-культурнага таварыства. Рэдагуе калектыў: Валянціна Жэшка (карэктар), Віталій Луба (галоўны рэдактар), Міраслава Лукша, Ян Максімюк, Яўгенія Палоцкая (кіраўнік канцылярыі), Уладзіслаў Петрук (мастак), Марыя Федарук (машыністка), Ада Чачуга (адказны сакратар), Яніна Чэрнякевіч (рэдактар „Зоркі“).

„Niwa"

ul. Suraska 1

15-950 Białystok, skr. poczt. 149

tel. 232-41, 210-33.

Wydawca: Białoruskie Towarzystwo Społeczno-Kulturalne 15-062 Białystok, ul. Warszawska 11.

Druk: Białostockie Zakłady Graficzne w Białymstoku.

Warunki prenumeraty
I. Prenumerata pocztowa.

1. Prenumeratę pocztową (z dostawą do domu) zamawiać mogą mieszkańcy wsi, osad oraz miasteczek, w których nie ma Oddziałów RSW, a także osoby niepełnosprawne, bez względu namiejsce zamieszkania.
2. Wpłaty na tę prenumeratę przyjmują urzędy pocztowe oraz doręczyciele.
3. Podstawowym okresem przyjmowania prenumeraty pocztowej jest kwartał.
4. Termin wpłat na prenumeratę pocztową na I kwartał 1991 r. upływa 20 listopada 1990 r. włącznie.
5. Cena prenumeraty na I kwartał 1991 r. wynosi 10.400 zł + 6.500 zł za doręczenie. W 1991 r. cena 1 egz. wynosić będzie 800 zł.
6. Cena prenumeraty z wysyłką za granicę jest większa o 100% i przyjmowana jest tylko na okresy kwartalne. Wpłaty przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch" Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw Warszawa, ul. Towarowa 28. Nr konta: PBK XIII Oddział Warszawa 370044-1195-139-11.

II. Prenumerata własna — prowadzona przez wydawcę.

Cena 1 egz. wraz z wysyłką wynosi 1.300 zł.

Cena prenumeraty miesięcznej: — grudzień — 6.500 zł.

Cena prenumeraty kwartalnej wynosi 16.900 zł.

Wpłaty przyjmuje Zarząd Główny BTSK, Białystok, ul. Warszawska 11, Nr konta NBP O/O Białystok, 5021-3203-132.

Zam. 1729/90